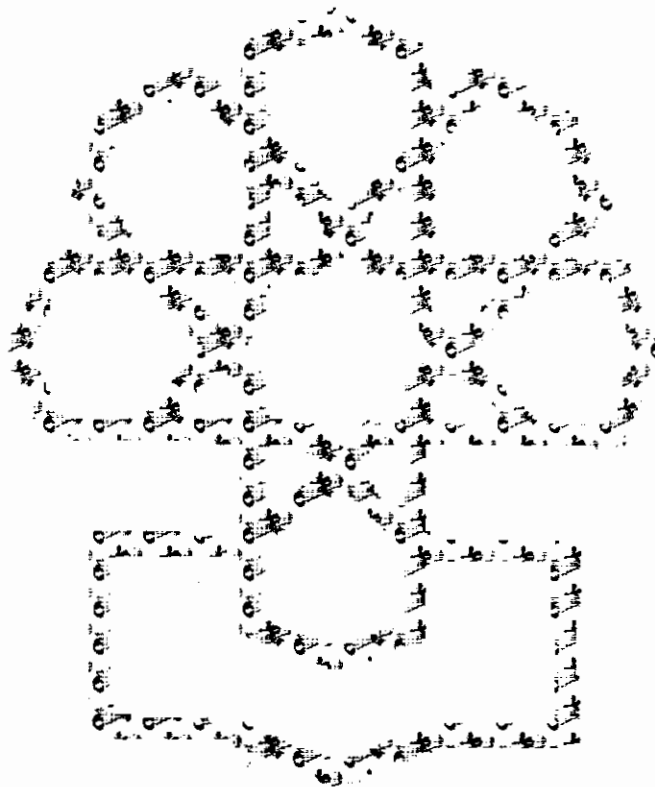

مجموعه قوانین و مقررات صادراتی کشور

معاونت پژوهشی

شهریور ۱۳۷۷

کار: دفتر بررسی‌های اقتصادی

این گزارش بنا به درخواست شورای خبرگان مباحث اقتصاد و توسعه تهیه شده است.

کد گزارش: ۲۴۰۳۴۵۰

بسمه تعالی

مجموعه قوانین و مقررات صادراتی کشور

کد گزارش: ۲۴۰۳۴۵۰

فهرست مطالب

نکات برجسته	۲
مقدمه	۶
قسمت اول- قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات	۶
بخش یکم- فهرست قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات	۶
بخش دوم- متن و محتوای بعضی قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات	۷
بخش سوم- تحلیل قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات	۲۷
قسمت دوم- تاریخچه قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات	۳۱
بخش اول- دوره‌های ورود موقت کالا برای صادرات	۳۱
بخش دوم- «مبادلات پبله‌وری»	۴۲
بخش سوم- دوره‌های برقراری پیمان ارزی	۴۲
بخش چهارم- ممنوعیت‌های صادرات	۴۵
بخش پنجم- مشوق‌های صادراتی طی دوره «۱۳۷۵-۱۳۴۰»	۵۴
بخش ششم- تعداد بخشنامه‌های مؤثر بر صادرات در هر سال	۵۷

آنچه از گزارش پیش رو، به طور مشخص قابل احصا و نام بردن می باشد، نکاتی است که توفیق یا شکست سیاست های بازرگانی خارجی را باید در گرو آنها دانست، اهم این نکات به شرح زیر است:

- ۱- فقدان ساختار معین و مشخص اقتصادی.
- ۲- اکتفا به مقررات و قوانینی که ساختار آنها متناسب با شعار توسعه صادرات نمی باشد.
- ۳- ضرورت وضع قوانین و مقررات جدید در جهت توسعه صادرات و ایجاد تسهیلات استفاده از رویه های ورود برای صدور مجدد و در عین حال وضع مقررات بازدارنده برای جلوگیری از تغییر جریان واردات برای صدور مجدد به واردات برای مصرف در داخل برای اشخاصی که از مقررات و تسهیلات وضع شده در این خصوص سوء استفاده می کنند.
- ۴- اصلاح بعضی قوانین و مقررات موجود، به منظور انطباق با روند توسعه صادرات.
- ۵- تعیین متولی واحد برای صادرات کشور و جمع آوری ایستگاه های متعدد در ارتباط با:

- صدور مجوزها
 - انجام الزامات
 - ثبت سفارش
 - اخذ تعهدات
 - صدور مجوز برای واردات در مقابل صادرات
 - بیمه کردن کالا
 - رعایت نکات ایمنی «استانداردهای اجباری»
 - رعایت نکات بهداشتی و قرنطینه ای
 - ملاحظات وزارت ارشاد اسلامی
 - انجام امور گمرکی مربوط به صدور کالا
- در زیر یک سقف در هر یک از مبادی ورودی و خروجی به منظور احتراز از طولانی شدن تشریفات و تأخیر در ایفای تعهدات صادرکنندگان در مقابل مشتریان خارجی.
- ۶- ضرورت تغییر در ساختار اداری بخش خدمات اداری مجری مقررات در رابطه با صادرات.
 - ۷- احتراز از تغییرات مرتب و مقطعی در مقررات و سیاست های صادراتی کشور که مانع ثبات و یکنواختی در مقررات می گردد.
 - ۸- برقراری هماهنگی میان سازمان ها و وزارتخانه های مرتبط با مقررات بازرگانی

خارجی، از طریق اصلاح، تغییر یا وضع مقررات جدید برای احتراز از تأثیر منفی اجرای مقررات مغایر و متضاد با یکدیگر و نیل به وحدت عمل در مورد صادرات غیر نفتی.

۹- ارائه قالبی مستقل و مقرراتی واحد برخوردار از:

- جامعیت

- دقت

- شفافیت

- ساده و قابل درک

برای صادرات، که مانع صدور دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و تفسیر و تعبیرهایی شود که از آفات شناخته شده و تقویت کننده دیوان سالاری و سوء جریانات اداری در مسیر صادرات محسوب می‌شود.

۱۰- ایجاد و تقویت امکانات برای نگهداری کالای صادراتی متناسب با نوع و ماهیت کالاها در بنادر، باراندازها، فرودگاه‌ها و مبادی خروجی زمینی که مانع از بین رفتن کالاها شود.

۱۱- اهمیت به نکات استاندارد و بهداشت کالا در صدور به منظور حفظ بازارهای فروش و ایجاد سرفقلمی و اعتبار علائم تجاری و معرفی کشور مبدأ.

۱۲- ایجاد راه، تقویت بنیه ناوگان حمل و نقل زمینی، هوایی و دریایی برای پذیرش تقاضاهای حمل به موقع.

۱۳- سعی در حفظ تعادل هزینه‌های حمل و نقل با قیمت جهانی کالایی که برای صادرات انتخاب می‌شود، در مقایسه با رقبای حاضر در صحنه داد و ستد بین‌المللی از طریق اعطای اعتبار، یارانه و غیره.

۱۴- اعطای جوایز و به طور کلی راه‌های جبران زیان‌های احتمالی صادرکنندگان به طور جدی و قابل عمل.

۱۵- ایجاد رویه‌های جدید در ارائه تسهیلات برای کمک به تولید، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالای صادراتی علاوه بر روش‌های موجود مثل واردات موقت برای صدور مجدد موضوع ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۷۲.

۱۶- تغییر در نظام قیمت‌گذاری کالای صادراتی جدا از وضعیت موجود که بدون توجه به تغییرات مکرر و دائمی در بازار عرضه و تقاضا، نرخ‌های صادراتی را به صورت عام و فقط برای مقاصد پیمان سپاری تعیین می‌کند.

۱۷- ایجاد فرهنگ صادراتی از طریق:

- آموزش صادرکنندگان به مبانی صادراتی

- بازاریابی

- بسته‌بندی

- پابندی به اصول اخلاقی و حرفه‌ای و حفظ حقوق مالکیت‌های معنوی اشخاص نسبت به علانم و نام‌گذاری کالا و غیره.

- پابندی به مقررات ملی که ضامن اعتبار برای صادرکنندگان و سهل و آسان شدن وسایل و ابزاری می‌گردد که معمولاً در وضعیت فعلی به دلیل عدم اعتماد به آنان کار صادرات را مشکل ساخته است.

۱۸- ایفای نقش مراکزی که با هدف حمایت از صادرات ایجاد شده‌اند به‌طور جدی و عملی نظیر:

- مرکز توسعه صادرات

- صندوق ضمانت صادرکنندگان

- بانک توسعه صادرات

این مراکز باید از قالب شعار درآمد و رسالتی را که بر عهده دارند انجام دهد و برای مثال در مورد مرکز توسعه صادرات، فقط به برگزاری نمایشگاه‌هایی اکتفا ننمایند، یا بانک توسعه صادرات به جای توسعه اداری و ایجاد شعب به ارتقای سطح توانایی خود بپردازد.

۱۹- تغییر روش موجود در صدور کالا به صورت امنی با استفاده از نظام بانکی، اعتبارات اسنادی و برات.

۲۰- ممانعت از توسعه فعالیت مناطق آزاد به صورت مبدایی برای صدور کالا به داخل کشور به جای ایفای نقش اصلی که پایگاهی برای صادرات کشور باشد.

۲۱- عدم کارایی سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی در بازرگانی خارجی موجب شده که اطلاعات مفیدی که معمولاً از این طریق می‌تواند برای تولیدکنندگان و صادرکنندگان فراهم آید هرگز حاصل نشده و در نتیجه صادرکنندگان با اطلاعات کمی که دارند از بازارهای بین‌المللی غافل بمانند.

۲۲- وجود تسهیلات یا نبود موانع در صدور محصولات خام و غفلت از ارزش افزوده‌ای که می‌تواند در داخل ایجاد و ارزش صادرات را به میزان قابل ملاحظه افزایش دهد، خود از آفات صادرات غیرنفتی محسوب می‌شود که باید به‌طور جدی مانع ادامه آن شد، با ممنوعیت صدور مواد خام جایی که تکنولوژی و دانش و امکانات کافی برای تبدیل وجود دارد.

۲۳- راه‌های خروج کالا به‌طور غیرمجاز موجب کاهش ارزش صادرات، از بین رفتن بازارهای خارجی، بی‌ثباتی در روند عرضه و تقاضا گردیده و مسدود کردن این راه‌ها با توجه به گستردگی مرزهای آسیب‌پذیر کشور میسر نبوده و فقط با آسان و سهل ساختن صادرات و ایجاد انگیزه، تشویق، جایزه و تسهیلات به صورت امتیاز واردات در مقابل صادرات می‌توان خروج غیرمجاز کالا را مانع شد.

۲۴- در مقررات ورود موقت کالا می‌باید تغییراتی ایجاد نمود تا امکان ورود آسان و بدون پرداخت حقوق گمرکی و عوارض برای لوازم و مواد ساخت کالا بیش از پیش فراهم گردد.

۲۵- آموزش از نکاتی است که هم برای صادرکنندگان و هم برای کارکنان اداری در مسیر صادرات ضرورتی انکارناپذیر دارد.

علاوه بر عواملی که موجب عدم رشد و توسعه اقتصادی کشور است و عمدتاً از فقدان یک ساختار اقتصادی مشخص و همچنین فقدان برنامه‌ای منظم و منطقی در راستای صنعتی شدن کشور ناشی می‌شود. ضعف مقررات و قوانین یا عدم کفایت مقررات و قوانین موجود، برخوردار نبودن مقررات و قوانین از شفافیت، جامعیت و دقت و عدم انطباق با زمان و گرایش آن به نفع واردات و تشویق این بخش از تجارت خارجی موجب گردیده تا کارایی قابل انتظار در عرصه تجارت خارجی و توسعه صادرات غیرنفتی به حداقل خود برسد. قوانین و مقررات حاکم بر تجارت خارجی که به عنوان نیروی محرکه و ابزار جریان آسان و روان صادرات محسوب می‌شود؛ موضوع این گزارش را تشکیل می‌دهد، لذا به تبیین مقررات و معرفی نقاط ضعف و قوت آنها و ارائه راه کارهایی در این زمینه می‌پردازد.

قسمت اول- قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات

بخش یکم- فهرست قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات

- ۱- قانون انحصار تجارت خارجی (مصوب تیر ماه ۱۳۱۱ و اصلاحیه مصوب تیر ماه ۱۳۲۰).
- ۲- قانون تشویق صادرات و تولید (مصوب بهمن ماه ۱۳۳۳ و اصلاحات مربوطه).
- ۳- قانون پولی و بانکی کشور (مصوب ۱۸ تیر ماه ۱۳۵۱ و اصلاحات بعدی).
- ۴- قانون واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران (مصوب اسفندماه ۱۳۳۶ با اصلاحات بعدی).
- ۵- قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران (مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱).
- ۶- قانون مقررات صادرات و واردات (مصوب مهر ماه ۱۳۷۲).
- ۷- آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات (مصوب فروردین ماه ۱۳۷۳).
- ۸- قانون چگونگی اداره صندوق ضمانت صادرات ایران (مصوب ۱۳۷۵/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی).
- ۹- قانون حفظ نباتات (مصوب سال ۱۳۴۶).
- ۱۰- قانون دامپزشکی کشور (مصوب سال ۱۳۵۰).
- ۱۱- قانون امور گمرکی (مصوب خرداد ۱۳۵۰).
- ۱۲- آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی (مصوب فروردین ماه ۱۳۵۱).
- ۱۳- قانون کمک به توسعه صدور بعضی از اقلام کالاهای صادراتی (مصوب ۱۳۴۳/۳/۲۰ و اصلاحات بعدی).
- ۱۴- قانون استرداد حقوق گمرکی مواد اولیه مصنوعات ماشینی کارخانجات داخلی (مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۴۵).
- ۱۵- قانون اجازه دریافت ۵ درصد افزایش بهای تمام شده علائم استاندارد و ۰/۵ درصد کارمزد کالاهای صادراتی (مصوب دی ماه ۱۳۴۵).
- ۱۶- قانون راجع به اعطای معافیت مالیاتی کالاهایی که اجازه صدور دارند (مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۶۲).
- ۱۷- تبصره ۱۵ قانون متمم بودجه سال ۱۳۵۰ (مصوب دی ماه ۱۳۵۰).
- ۱۸- * قانون معافیت ماشین‌آلات مخصوص حمل و نقل جنگلی و مجتمع‌های توسعه جنگل و چوب و

- کاغذ و صنایع وابسته از پرداخت حقوق و عوارض وزودی (مصوب تیرماه ۱۳۵۴).
- * ۱۹- لایحه قانونی معافیت حقوق گمرکی و سود بازرگانی ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی و لوازم یدکی مربوطه (مصوب مهرماه ۱۳۵۸).
- * ۲۰- لایحه قانونی راجع به رفع مشکلات شرکت سهامی شیلات جنوب ایران (مصوب آذرماه ۱۳۵۸).
- * ۲۱- لایحه قانونی راجع به معافیت ماشین‌آلات تولیدی که توسط واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی مجاز وارد می‌شود از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی (مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۵۹).
- ۲۲- قانون تشکیل مرکز توسعه صادرات ایران (مصوب آذرماه ۱۳۵۹).
- ۲۳- آیین‌نامه اجرایی قانون تشویق صادرات و تولید (مصوب مردادماه ۱۳۳۴).
- ۲۴- آیین‌نامه اجرایی قانون تشویق صادرات (مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۵۷).
- ۲۵- آیین‌نامه اجرایی قانون واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران (مصوب فروردین ماه ۱۳۳۷).
- * ۲۶- قانون راجع به جواز ورود سرمایه‌های خارجی به صورت ماشین‌آلات (مصوب ۱۱ مهرماه ۱۳۱۰).
- ۲۷- مصوبات و دستورالعمل‌های دولت و بانک مرکزی تا این اواخر و برای سال ۱۳۷۷.^۱

بخش دوم- متن و محتوای بعضی قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات

موارد قابل ذکر در قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات

۱- قانون انحصار تجارت خارجی مصوب ۱۹ تیرماه ۱۳۱۱ با اصلاحات بعدی

۱- از ماده ۱

«...بۀ دولت اجازه داده می‌شود در مواردی که مصالح اقتصادی اقتضا نماید اجازه ورود پاره‌ای محصولات طبیعی یا صنعتی خارجی را مشروط به شرط صدور محصولات طبیعی یا صنعتی معین ایرانی بنماید.»

در اینجا ملاحظه می‌شود تشویق صادرات موردنظر بوده و دست دولت در وضع مقررات «واردات در مقابل صادرات» را باز گذاشته است. بر همین اساس رویه واردات در مقابل صادرات کالای تجاری توسط واحدهای تولیدی، بخش بازرگانی، پیلهوری یا مبادلات پایاپای مرزی یا حتی «واردات قبل از صادرات» به موجب مصوبات دولت در دوره‌های مختلف و برحسب مقتضیات برقرار شده یاد می‌شود. البته در حال حاضر «واردات قبل از صادرات» معمول نمی‌باشد، ولی می‌تواند در اجرای قراردادهای «بیع متقابل» یا «Buy Back» در مقابل انتقال سرمایه به صورت ماشین‌آلات، قبل از صدور محصولات تولید شده به وسیله این ماشین‌آلات با تمهید مقدمات از چنین رویه‌ای بهره جست.

۲- از ماده ۶ اصلاحی مصوب ۱۳۲۰/۴/۸

الف- «... در مورد کالاهایی که قبل از صدور فروخته شده است می‌توان میزان معامله انجام یافته را مأخذ ارزیابی قرار داد.»

قید این عبارت امکان می‌دهد که صادرات را از الزام قیمت‌گذاری در کمیسیون نرخ‌گذاری کالای صادراتی که در حال حاضر در مرکز توسعه صادرات فعالیت دارد و مبنای ارزیابی گمرک برای اخذ تعهدات ارزی، قیمت‌های تعیین شده توسط این کمیسیون می‌باشد، معاف داشته و به این ترتیب اجازه دهد صادرات

۱. توضیح: مواردی که با علامت * مشخص شده هرچند در رابطه با معافیت گمرکی کالای ورودی است، ولی به لحاظ تأثیر در تولید و صادرات به عنوان قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات نقل گردیده است.

مثل همه کشورها در تعیین ارزش واقعی معاملاتی به اتکای قراردادهای فروش مورد ارزیابی قرار گیرد. خاصیت این رویه، استفاده از نظام بانکی و روش‌های معمول اعتبارات اسنادی و بروات در دادوستدهای خارجی ما خواهد بود.

در حال حاضر با عنایت به بند ۳ مصوبه ۸۰۶۹۸/ت/۱۹۴۷۶ ه مورخ ۱۳۷۶/۱۲/۲۸ هیئت وزیران به شرح:

«۳- صادرکنندگان یا تولیدکنندگانی که از طریق گشایش اعتبار اسنادی معتبر غیر قابل برگشت IRREVOCABLE LETTER OF CREDIT کالای خود را به فروش می‌رسانند از سپردن پیمان ارزی معاف خواهند بود. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط بانک مرکزی و وزارت بازرگانی تهیه و ابلاغ می‌گردد.»

امکان استفاده از ماده ۱۶ اصلاحی مصوبه ۱۳۲۰/۴/۸ در معاف کردن کالای صادراتی با شرایط بند ۳ مذکور از تبعیت از قیمت‌های مصوب کمیسیون نرخ‌گذاری وجود دارد.

در ادامه بند «الف» ماده ۶ اصلاحی مصوب ۱۳۲۰/۴/۸ آمده است:

«... دولت می‌تواند برای ارزیابی تمام یا پاره‌ای از کالاهای صادراتی نرخ ثابتی برای مدت معینی تعیین نماید و به گمرک‌خانه اطلاع دهد که نرخ مزبور را مأخذ ارزیابی قرار دهند.»

در حال حاضر همین گونه عمل می‌شود یعنی برای کالاهای صادراتی نرخ معین و ثابت برای مدت معین تعیین و ملاک ارزیابی و اخذ تعهدات یا پیمان ارزی در گمرک و بانک قرار می‌گیرد.

۲- قانون تشویق صادرات و تولید (مصوب بهمن ماه ۱۳۳۳ و اصلاحات مربوطه)

۱- از ماده ۱

«ماده ۱- صادرات کشور از پرداخت هرگونه عوارض داخلی معاف است و انجمن‌های شهر حق ندارند به هیچ عنوان عوارضی به کالاهای صدوری کشور تحمیل یا از کالاهای عبوری که جهت صدور به خارج، از هر شهری عبور می‌نمایند عوارضی مطالبه نمایند.»

۲- از ماده ۲

«ماده ۲- نسبت به عوارضی که با استفاده از وسایل متعلق به دولت از قبیل باربری و انبارداری و مهر سرب و عوارض بندری و بارگیری کشتی از طرف گمرک و کرایه حمل و نقل به وسیله راه‌آهن دولتی ایران طبق تعرفه و مقررات مربوطه دریافت می‌گردد، در مورد کالای صدوری ۱۵ تا ۷۵ درصد تخفیف با پیشنهاد وزارت اقتصاد ملی و تصویب هیئت وزیران منظور خواهد گردید.»

۳- از ماده ۳

«ماده ۳- شرکت‌هایی که به تشخیص وزارت اقتصاد ملی و وزارت دارایی فعالیت‌های خود را صرف صدور یک یا چند نوع کالای صادراتی و صنعتی یا استخراج و بهره‌برداری معادن یا ذوب و تصفیه مواد معدنی یا تولید محصولات صنعتی نموده و می‌نمایند از مزایای زیر برخوردار خواهند بود:

الف- شرکت‌هایی که به منظور فوق تشکیل شده یا می‌شوند از تاریخ شروع به بهره‌برداری تا مدت ۵ سال از پرداخت مالیات بر درآمد معاف خواهند بود.

ب- هر قسم لوازم بسته‌بندی از قبیل گونی، پارچه، چتانی، ریسمان و طناب علفی، تسمه فلزی، میخ، کاغذ، مقوا، تخته، حلبی‌های ساده یا لاک‌زده و غیره که برای تهیه قوطی و چلیک و تهیه ظروف کالاهای صادراتی وارد گردد به عنوان ورود موقت به شرط تحقق صدور آنچه وارد شده از پرداخت حقوق

گمرکی معاف خواهد بود و فقط معادل حقوق گمرکی تعهد قابل قبول گمرک خواهند سپرد که هنگام اعاده آن به خارجه مسترد خواهد گردید.

ج- کلیه ماشین‌های مربوط به تولید یا اصلاح یا تبدیل مواد و محصولات کشاورزی و دامپروری و همچنین صنایع یدی و تولیدات صنعتی و معدنی و بسته‌بندی و کارخانجات تهیه لوازم یدی و کودسازی و ماشین‌های تولیدی از قبیل ماشین‌های پنبه پاک‌کنی، ماشین‌های روغن‌کشی و تصفیه آن، ماشین‌های پشم‌شویی، ماشین‌های قالی‌شویی، منگنه‌های عدل‌بندی، ماشین‌های ضد‌عفونی نمودن کالا، ماشین‌های کنسروسازی و قوطی‌سازی از مقوا و حلبی، ماشین‌های میوه خشک‌کنی و تمیز کردن آن، ماشین‌های مخصوص بیرون آوردن هسته میوه‌جات، ماشین‌های تولید سرماکه برای انبارهای حفاظت کالا به کار می‌رود و کارخانجات یخ‌سازی (به استثنای دستگاه‌های خانگی سردکننده) ماشین‌های بوجاری غلات و حبوبات و تمیز کردن دانه و رقم‌بندی آنها و ماشین‌های مربوط به اکتشاف و استخراج و ذوب و تصفیه مواد معدنی و همچنین مواد اولیه مورد احتیاج داخلی و هر نوع ماشین‌های مشابه دیگری به تشخیص وزارت اقتصاد ملی و وزارت دارایی که برای رفع نیازمندی‌های صنایع داخلی و بهبود نوع و اصلاح طرز رقم‌بندی و بسته‌بندی و دادن تغییرات در کالا برای مرغوب کردن آن یا برای این که کالای صادراتی را به صورت نیم‌ساخته و ساخته درآورد وارد کشور می‌شوند، از پرداخت هر نوع حقوق گمرکی معاف خواهند بود.

تبصره- استفاده از معافیت‌های مندرج در بند «ج» این ماده فقط شامل ماشین‌های نو و غیر مستعمل می‌باشد.

۴- از ماده ۴

«ماده ۴- بیمه صادرات اختیاری است و صادرکننده می‌تواند کالای خود را نزد هر شرکت بیمه که مایل باشد بیمه نماید».

۳- قانون پولی و بانکی کشور (مصوب تیرماه ۱۳۵۱ و اصلاحات)

۱- ماده ۱۱

«ماده ۱۱- بانک مرکزی ایران به عنوان تنظیم‌کننده نظام پولی و اعتباری کشور موظف به انجام وظایف زیر می‌باشد:

الف- انتشار اسکناس و سکه‌های فلزی رایج کشور طبق مقررات این قانون.

ب- نظارت بر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری طبق مقررات این قانون.

ج- تنظیم مقررات مربوط به معاملات ارزی و تعهد یا تضمین پرداخت‌های ارزی با تصویب شورای پول و اعتبار و همچنین نظارت بر معاملات ارزی.

د- نظارت بر معاملات طلا و تنظیم مقررات مربوط به این معاملات با تصویب هیئت وزیران.

ه- (این بند در ۱۳۵۸/۱۲/۱۸ اصلاح شده) نظارت بر صدور و ورود ارز و پول رایج ایران و تنظیم مقررات مربوط به آن با تصویب شورای پول و اعتبار.

۲- ماده ۲۹

«ماده ۲۹- بانک مرکزی ایران در هر مورد که مصلحت اقتصادی و ارزی کشور ایجاب کند می‌تواند با تصویب هیئت وزیران صادرکنندگان یک یا چند نوع کالا را از سپردن پیمان ارزی معاف نماید».

۴- قانون راجع به واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران^۱ (مصوب ۲۴ اسفند ماه ۱۳۳۶)

۱- ماده ۵

«ماده ۵- صادرکنندگان مکلفند در موقع صدور کالا تعهد ارزی براساس ارزیابی گمرک به بانک ملی ایران سپرده و ارز حاصل از صادرات خود را به ایران انتقال داده و با رعایت تبصره یک این ماده به بانک‌های مجاز بفروشند. بانک ملی ایران به خرید ارزهای مذکور و همچنین ارزهای قبل از صادرات مکلف و بانک‌های مجاز مختارند.»

تبصره ۱- بانک ملی ایران می‌تواند به طور کلی از خرید بعضی از ارزها خودداری کند و در این صورت بانک‌های مجاز نیز حق خرید این نوع ارزها را نخواهند داشت، نحوه مصرف این نوع ارزها طبق آیین‌نامه مخصوص تعیین خواهد شد.

تبصره ۲- تشریفات صدور کالا و سپردن تعهد ارزی و طرز ابطال آن در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین خواهد شد.

تبصره ۳- صادرات و واردات کالاهای مجاز براساس قراردادهای تهاتری عمومی یا خصوصی و همچنین صادرات کالاهایی که طبق قوانین خاص انجام می‌گیرد تابع قوانین و مقررات مربوط خواهد بود.»

۲- ماده ۶

«ماده ۶- بانک‌های مجاز مختارند ارز غیر صادراتی که اشخاص به ایران می‌آورند و به بانک‌های مجاز عرضه می‌نمایند خریداری کنند و دارندگان ارز غیر صادراتی می‌توانند ارز غیر صادراتی خود را در حساب ارزی به نام خود نزد بانک‌های مجاز نگاه دارند. نقل و انتقال این قبیل ارزها در داخل کشور مجاز است ولی در هر صورت انتقال موجودی‌های ارزی به خارج کشور منوط به جلب موافقت بانک ملی^۲ ایران خواهد بود.»

۵- قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران (مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱)

۱- از ماده ۳

«ماده ۳- وظایف مؤسسه مبتنی بر تحقیقات، تدوین و اجرای استاندارد به شرح زیر است:

۵- کنترل کیفی کالاهای صادراتی مشمول استاندارد اجباری و جلوگیری از صدور کالاهای نامرغوب به منظور فراهم نمودن امکانات رقابت با کالاهای مشابه خارجی و حفظ بازارهای بین‌المللی.»

۲- از ماده ۱۷

«ماده ۱۷- مؤسسه موظف است در کلیه گمرکات ورودی و خروجی کشور آزمایشگاه‌های مناسب دایر نماید.»

۶- قانون مقررات صادرات و واردات (مصوب مهر ماه ۱۳۷۲)

۱- از ماده ۳

«ماده ۳- مبادرت به امر صادرات و واردات کالا به صورت تجاری مستلزم داشتن کارت بازرگانی است که توسط اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران صادر و به تأیید وزارت بازرگانی می‌رسد.»

۱. به موجب بند ۲ ماده ۸۵ قانون بونی و بانکی کشور مصوب ۱۳۳۹/۳/۷ کلیه اختیارات و مزایای مذکور در این قانون عیناً به بانک مرکزی ایران منتقل شده است.

۲. با توجه به انتقال کلیه اختیارات و مزایای قانون واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران مصوب ۲۴ اسفند ۱۳۳۶ بانک مرکزی، در این جایگاه نیز «بانک مرکزی» صحیح است.

۲- با توجه به مفهوم مخالف ماده ۸ به شرح: «ماده ۸- واردکنندگان کالاهای مختلف اعم از دولتی و غیردولتی جهت اخذ مجوز ورود و ثبت سفارش باید منحصرأً به وزارت بازرگانی مراجعه نمایند».

صادرات از الزام به ثبت سفارش در وزارت بازرگانی معاف است.

۳- ماده ۱۲

«ماده ۱۲- واردات قبل از صادرات مواد و کالاهای مورد مصرف در تولید، تکمیل، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالاهای صادراتی به صورت ورود موقت با ارائه تعهد یا سفته معتبر به گمرک از، پرداخت کلیه وجوه متعلقه به واردات، جز آنچه که جنبه هزینه یا کارمزد دارد، معاف است.

تبصره ۱- چنانچه کالای ساخته شده از مواد و کالاهای وارداتی موضوع این ماده ظرف مهلت تعیین شده صادر نشود، گمرک موظف است واردکننده را جهت استیفای حقوق دولت تحت تعقیب قرار دهد.

تبصره ۲- کالاهای موضوع این ماده از کسب مجوزهای مقرر در جدول ضمیمه مقررات صادرات و واردات معاف می‌باشند.

تبصره ۳- واردکننده شخصاً ملزم به صادرات نبوده بلکه صادرات آن با ارائه پروانه گمرکی آن برای رفع تعهد کافی است».

۴- ماده ۱۳

«ماده ۱۳- کلیه کالاهای صادراتی کشور (به استثنای نفت خام و فراورده‌های پایین دستی آن که تابع مقررات خاص خود است) از هرگونه تعهد یا پیمان ارزی معاف می‌باشند»^۱.

۵- از ماده ۱۴

«ماده ۱۴- مابه‌التفاوت اخذ شده توسط سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و کلیه وجوه دریافتی گمرک، به استثنای آنچه که جنبه هزینه و کارمزد دارد، در رابطه با کالاها، مواد، اجزا و قطعات خارجی مورد مصرف در ساخت، تکمیل، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالاهای صادراتی براساس دستورالعمل که در آیین‌نامه مشخص می‌شود، به صادرکنندگان مسترد می‌گردد.

تبصره ۱- (در ارتباط با حل اختلاف صادرکننده با گمرک در مورد استرداد).....

تبصره ۲- (مربوط به افتتاح حساب متمرکزی به نام سازمان حمایت توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی برای پرداخت وجوه به صادرکننده).

تبصره ۳- در مورد مواد و کالاهای وارداتی مورد مصرف در ساخت کالاهای صادراتی که به صورت قطعی از گمرک ترخیص شده باشد، وجوه پرداخت شده بابت واردات قطعی پس از صدور محصول به مأخذ زمان صدور قابل استرداد می‌باشد.

تبصره ۴- در صورتی که کالاهای مورد مصرف در ساخت اقلام صادراتی، تولید داخلی بوده، ولی مواد آن از خارج وارد شده باشد وجوه پرداختی برای مواد مزبور قابل استرداد می‌باشد.

تبصره ۵- چنانچه کالای تولید داخلی به سازمان‌ها و اشخاصی که در رابطه با واردات کالای مشابه خارجی معافیت دارند فروخته شود، وجوه پرداختی برای ورود کالاها و مواد، اجزا و قطعات آن طبق مقررات این ماده به تولیدکننده قابل استرداد می‌باشد».

۱. به موجب ماده ۶ قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز، مصوب جلسه مورخ ۱۳۷۴/۲/۱۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام و مصوبه شماره ۶/۱۲۱۲/ت/۱۱۵۵۵ هـ مورخ ۱۳۷۴/۲/۲۷ دولت مقرر شده از کلیه صادرکنندگان تعهد ارزی اخذ شود.

۶- ماده ۱۸

«ماده ۱۸- وضع و اخذ هرگونه عوارض از اقلام و کالاهای صادراتی به وسیله مقامات استانی و محلی ممنوع بوده و مرتکبان، به عنوان تخلف قانونی تحت پیگرد قرار می‌گیرند.»

۷- ماده ۱۹

«ماده ۱۹- دولت می‌تواند همه ساله وجوهی را تحت عنوان تشویق صادرات در بودجه سنواتی منظور و به صورت کمک سود تسهیلات پرداختی بسنا به پیشنهاد وزارت بازرگانی و تصویب هیئت وزیران به صادرکنندگان پرداخت نماید.»

۸- ماده ۲۰

«ماده ۲۰- دولت مکلف است از ابتدای سال ۱۳۷۳ از واردکنندگان بخش‌های غیردولتی که به صورت تجاری کالا وارد می‌نمایند، برابر یک درصد از مجموع وجوه دریافتی بابت حقوق گمرکی و سود بازرگانی کلیه کالاهای وارداتی را علاوه بر حقوق گمرکی و سود بازرگانی مقرر به عنوان عوارض ویژه دریافت و به حساب درآمد عمومی کشور واریز نماید. همه ساله معادل صددرصد مبالغی که از این بابت به حساب درآمد عمومی کشور واریز می‌گردد، از محل اعتباری که به همین منظور در قانون بودجه هر سال پیش‌بینی می‌شود، با تصویب هیئت وزیران در اختیار دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط قرار خواهد گرفت تا براساس آیین‌نامه اجرایی این قانون جهت تشویق و توسعه صادرات کالاهای غیرنفتی و همچنین راه‌اندازی صندوق تضمین صادرات، آموزش و تبلیغات بازرگانی به مصرف برسانند.»

۷- آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردت (مصوب فروردین ماه ۱۳۷۳)

۱- ماده ۱۲

«ماده ۱۲- حمل کالاهای صادراتی کشور با وسایل نقلیه خارجی مجاز است و نیاز به کسب مجوز شورای عالی هماهنگی ترابری کشور و وزارت راه و ترابری ندارد.
تبصره- وزارت راه و ترابری (شورای عالی هماهنگی ترابری کشور) با استفاده از روش‌های اقتصادی، مشوق‌هایی برای حمل کالاهای صادراتی با وسایل نقلیه ایرانی پیش‌بینی نماید.»

۲- از ماده ۲۴

«ماده ۲۴- مهلت صدور کالاهای ساخته شده از مواد اولیه موضوع ماده ۱۲ قانون یا کالاهای تکمیل، آماده‌سازی یا بسته‌بندی شده با کالاهای موضوع ماده مذکور یک سال از تاریخ ورود مواد می‌باشد. این مهلت در مورد کالاهایی که نیاز به زمان بیشتری دارند با تشخیص و موافقت وزارتخانه تولیدی ذی‌ربط تا یک سال دیگر قابل تمدید است.....»

۳- از ماده ۲۵

«ماده ۲۵- در صورتی که مقدار اولیه، اجزا و قطعات، لوازم بسته‌بندی و سایر کالاهای خارجی مصرف شده در تولید، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالای صادراتی برای گمرک مشخص باشد باید براساس قیمت روز (بر مبنای CLF) مواد اولیه مثل یا مشابه مواد مذکور و درصد حقوق گمرکی، سود بازرگانی و سایر عوارض متعلق به آنها در آن تاریخ، میزان مبلغ قابل استرداد را محاسبه و نسبت به مسترد نمودن آن اقدام نماید.....»
تبصره ۱- کالاهایی که ساخت ایران نبوده و فقط تکمیل، آماده‌سازی یا بسته‌بندی آنها در ایران صورت گرفته باشد نیز مشمول این ماده خواهد بود.

تبصره ۲- ایفای تعهدات موضوع ماده ۱۲ قانون از لحاظ مقدار یا تعداد کالای وارد شده به صورت ورود موقت براساس ضرایب موضوع این ماده محاسبه خواهد شد.

۴- ماده ۲۶

«ماده ۲۶- محصولات پایین دستی نفت..... از لحاظ پیمان یا تعهد ارزی مشمول مقررات خاص خود می باشد، صادرات سایر فرآورده های حاصل از نفت و کلیه کالاهای دیگر از پیمان ارزی معاف خواهد بود.»

۵- از ماده ۲۷

«ماده ۲۷- فهرست و شرایط کالاهای قابل ورود با ارز صادراتی:

الف- ورود کالاها و مواد مشروح زیر در مقابل صادرات و با ارائه پروانه گمرکی مجاز است.

تبصره- مهلت استفاده از پروانه صادراتی باکسب مجوز وزارت بازرگانی یک سال از تاریخ صدور می باشد.

ب- کالای موضوع این ماده را می توان به میزان ارزشی که در پروانه صادراتی مندرج است وارد نمود.

ج- واگذاری پروانه صادراتی به سایر واردکنندگان مجاز برای واردات کالاهای فوق بلامانع است.»

۶- ماده ۳۳

«ماده ۳۳- قیمت کالاهای صادراتی:

وزارت بازرگانی موظف است قیمت کالاهای صادراتی و تغییرات آن را براساس حدود قیمت فروش آنها در بازارهای بین المللی تعیین و برای استفاده آماری به گمرک ایران اعلام نماید. این قیمت ها فقط برای استفاده آماری گمرک پس از خروج کالا است.

در مواردی که گمرک قیمت صادراتی کالا را در دست ندارد، باید پس از انجام تشریفات صدور و خارج شدن کالا، از وزارت بازرگانی نسبت به استعلام قیمت اقدام نماید.^۱

۷- ماده ۳۵

«ماده ۳۵- خروج کالا برای شرکت در نمایشگاه های خارجی:

کالاهایی که با تأیید مرکز توسعه صادرات ایران به منظور عرضه در نمایشگاه های خارجی به خارج از کشور ارسال می گردد، بدون مطالبه کارت بازرگانی و مجوز صدور با رعایت سایر مقررات، قابل خروج از کشور می باشد.»

۸- از ماده ۴۳

«ماده ۴۳- کمیته توسعه صادرات:

به منظور جلب همکاری و هماهنگی کلیه دستگاه های دولتی و عمومی و اتخاذ سیاست های لازم جهت ایجاد تسهیلات و تشویق و توسعه صادرات غیر نفتی و.....

کمیته ای به نام توسعه صادرات غیر نفتی مرکب از رئیس جمهور، وزیر بازرگانی، صنایع، کشاورزی، معادن و فلزات، نفت، جهادسازندگی، تعاون، اقتصاد و دارایی، کار و امور اجتماعی، راه و ترابری، رئیس کل گمرک ایران، رئیس کل مرکز توسعه صادرات ایران، رئیس کل بانک مرکزی، رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و رئیس اتاق تعاون تشکیل می گردد.....

تبصره ۱- (در ضرورت حضور نمایندگان صادرکنندگان بخش های عمومی، تعاونی و خصوصی.....)

تبصره ۲- (در ضرورت تشکیل کمیته ای فرعی در استان ها.....)

۱. به موجب مصوبه شماره ۱۲۷۲۱/ت ۱۶۱۵۱ هـ ۱۳۷۴/۱۱/۸ هیئت وزیران تعیین قیمت کالاهای صادراتی به کمیته دائمی نرخ گذاری کالاهای صادراتی محول گردیده است.

تبصره ۳- (در تعیین محل دبیرخانه کمیته مرکزی در مرکز توسعه صادرات.....)

۸- قانون چگونگی اداره صندوق ضمانت صادرات ایران^۱ (مصوب ۱۳۷۵/۷/۱۵)

۱- ماده ۱

«ماده ۱- به منظور توسعه و افزایش صادرات کشور از طریق تضمین اعتبارات و سرمایه گذاری های مربوط به کالا و خدمات صادراتی و ایجاد تسهیلات لازم و ضمانت مطالبات صادرکنندگان کالا و خدمات از خریداران خارج از کشور در قبال خطرات حاصل از عواملی که به طور معمول شرکت های بیمه تجاری آنها را بیمه نمی کنند، صندوق ضمانت صادرات ایران، که در این قانون «صندوق» نامیده می شود. از مرکز توسعه صادرات ایران منتزع می گردد و به موجب ضوابط و مقررات این قانون اداره می شود.»

۱- ماده ۵

«ماده ۵- ضمانت صندوق به ترتیبی که در آیین نامه های مربوط تعیین می شود شامل موارد زیر خواهد بود:
الف- مطالبات صادرکنندگان و کالاها یا خدمات از خریداران خارج از کشور که به دلایل زیر در سر رسید مقرر وصول نشود، مشروط بر آن که ناشی از عدم انجام تعهد صادرکنندگان نباشد:

۱- استنکاف خریدار از قبول کالای صادر شده یا خدمت انجام شده؛

۲- عدم پرداخت بهای کالا یا خدمت در سر رسید مقرر؛

۳- عدم توانایی مالی خریدار به دلیل ورشکستگی یا اعسار یا توقف؛

۴- بروز جنگ یا حالت جنگ؛

۵- تیره شدن روابط یا قطع روابط سیاسی با کشور خریدار به نحوی که در نتیجه آن صادرکننده، موفق به دریافت مطالبات خود در سر رسید آنها نشود؛

۶- اعمال سیاست های اقتصادی که موجب مسدود شدن مطالبات صادرکنندگان شود؛

۷- اعمال سیاست های مربوط به محدودیت های وارداتی و ارزی در کشور خریدار؛

۸- سلب مالکیت از خریدار بر اثر ملی شدن یا مصادره اموال به نحوی که صادرکننده موفق به دریافت مطالبات خود نشود؛

۹- سایر عوامل خارج از حیطه اختیار صادرکننده و خریدار که به تشخیص هیئت مدیره صندوق موجب عدم وصول مطالبات صادرکننده شود.

ب- تسهیلاتی که برای کالاها یا خدمات صادراتی تخصیص یابد.

ج- سایر مواردی که به تشخیص هیئت وزیران در امر توسعه صادرات لازم یا مفید باشد.»

۳- از ماده ۷

«ماده ۷- صندوق در مقابل خدماتی که ارائه می دهد کارمزد دریافت می کند. میزان کارمزد با پیشنهاد مجمع عمومی و تصویب هیئت وزیران تعیین می گردد.»

تبصره ۱- دولت مکلف است از تمامی واردکنندگان غیردولتی یک درصد (۱٪) از ارزش CIF کالا

۱. به موجب مصوبه مورخ ۱۳۵۲/۵/۹ مجلس شورای ملی، صندوق ضمانت صادرات ایران تأسیس شد. هدف از تأسیس همان مواردی است که در ماده ۱ قانون مصوب ۱۳۷۵/۷/۱۵ نیز آمده است. بعدها در سال ۱۳۵۸ این صندوق به موجب «لایحه قانونی راجع به ادغام شرکت سهامی نمایشگاه های بین المللی ایران و صندوق ضمانت صادرات در مرکز توسعه صادرات ایران» مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۲۹ شورای انقلاب اسلامی ایران در مرکز توسعه صادرات انجام شد و بعدها به موجب بند ۳ قسمت الف تبصره ۲۵ قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران اجازه انتزاع صندوق ضمانت صادرات از مرکز توسعه صادرات به وزارت بازرگانی داده شد و اینک به موجب مصوب ۱۳۷۵/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی انتزاع و نحوه اداره صندوق و ارکان آن معنوم گردیده است.

دریافت و در اختیار صندوق قرار دهد تا به حساب اندوخته احتیاطی منظور شود.

۹- قانون حفظ نباتات (مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۴۶)

۱- ماده ۱۷- ورود و ساخت و تبدیل و بسته‌بندی و توزیع و صدور کلیه سموم دفع آفات و بیماری‌های نباتی و هورمون‌های نباتی و علف‌کش‌ها محتاج اخذ پروانه از طرف وزارت کشاورزی است»

۱۰- قانون دامپزشکی کشور (مصوب سال ۱۳۵۰)

۱- ماده ۷

«ماده ۷- ورود و صدور هر نوع دام زنده، تخم مرغ نطفه‌دار، اسپرم‌دام، فراورده‌های خام دامی، داروها و واکسن‌ها و سرم‌ها و مواد بیولوژیکی و مواد ضد عفونی و سموم دامپزشکی و مواد غذایی متراکم و مکمل‌های غذای دام و داروهایی که برای ساختن مواد نامبرده مورد نیاز است باید با موافقت وزارت کشاورزی و منابع طبیعی صورت گیرد.»

۱۱- قانون امور گمرکی (مصوب خرداد ماه ۱۳۵۰)

۱- ماده ۵

«ماده ۵- هرگاه کشوری نسبت به تمام یا قسمتی از اقلام صادرات ایران به هر صورت تبعیض یا محدودیتی ایجاد کند، هیئت وزیران می‌تواند در هر موقع بنا به پیشنهاد وزارت بازرگانی^۱ نسبت به تمام یا بعضی از اقلام کالاهای آن کشور محدودیت یا سود بازرگانی ویژه‌ای برقرار کند.»

۲- از ماده ۲۹

«ماده ۲۹- موارد مشروحه زیر قاچاق گمرکی محسوب می‌شود:

۱- وارد کردن کالا به کشور یا خارج کردن کالا از کشور به ترتیب غیر مجاز مگر آن‌که کالای مزبور در موقع ورود یا صدور ممنوع یا غیر مجاز یا مجاز مشروط نبوده و از حقوق گمرکی و سود بازرگانی و عوارض بخشوده باشد.

۱۱- اظهارات خلاف راجع به کمیت و کیفیت کالای صادراتی به نحوی که منجر به خروج غیر قانونی ارز از کشور گردد»^۲.

۳- از ماده ۳۷

«ماده ۳۷- علاوه بر معافیت‌های مذکور در جدول تعرفه پیوست این قانون و معافیت‌های دیگری که به موجب قوانین خاص یا بر طبق قراردادهای مصوب مجلسین برقرار شده، در موارد زیر نیز کالای وارده از

۱. در متن اصلی «وزارت اقتصاد» بوده که با انحلال این وزارتخانه در این ماده «وزارت بازرگانی» جایگزین می‌شود.
۲. به منظور رفع اشکالات ناشی از ارزیابی فرش به گمرک ایران (به موجب ماده واحده مصوب ۱۳۷۶/۱۱/۱۸ مجلس شورای اسلامی ایران) اجازه داده می‌شود در مورد فرصت‌های صادراتی براساس ضوابط زیر اقدام نماید:
الف- در صورتی که ارزش استنباطی گمرک تا بیست درصد بیشتر از ارزش اظهار شده باشد، از صادرکننده تعهد ارزی معادل ارزش استنباطی اخذ گردد؛
ب- در صورتی که ارزش استنباطی گمرک بیش از بیست درصد بیشتر از ارزش اظهار شده باشد، به نحو زیر عمل خواهد شد:
۱- از صادرکننده تعهد ارزی معادل ارزش استنباطی اخذ خواهد شد؛
۲- صادرکننده مکلف است جریمه‌ای معادل مابه‌التفاوت ارزش اظهار شده و ارزش استنباطی را به خزانه دولت بپردازد.
ج- در مورد فرش‌هایی که پس از تصویب لایحه ۳۰۸۴ مورخ ۱۳۵۹/۴/۲۲ شورای انقلاب.
د- اختلاف بین ارزش استنباطی و ارزش اظهار شده فرش در هیچ موردی مانع از صدور آن نمی‌گردد.
ه- از تاریخ تصویب این قانون لایحه اصلاح قانون راجع به الحاق یک تبصره به بند ۱۱ ماده ۲۹ قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۵۹/۴/۲۳ شورای انقلاب لغو می‌شود.

پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی و عوارض معاف می‌باشد ولی هزینه گمرکی باید پرداخت شود:
۴- کالای ترانزیت خارجی، انتقالی، کابوتاژ و واردات موقت، همچنین صادرات کشور از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی و عوارض بخشوده است. ولی مشمول پرداخت هزینه‌های گمرکی خواهد بود.
۱۵- ظروف عادی و لفاف‌های..... مربوط به کالای وارده همچنین..... و کالای صادر شده که به هر علت عیناً بازگشت داده می‌شود، با رعایت ماده ۲ قانون استرداد حقوق گمرکی مواد اولیه مصنوعات ماشینی کارخانه‌های داخلی مصوب ۱۳۴۵».

۴- ماده ۴۴

«ماده ۴۴- صدور اشیای عتیقه و باستانی از کشور ممنوع است، مگر با اجازه وزارت فرهنگ و هنر»^۱.

۱۲- آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی (مصوب فرودین ماه ۱۳۵۱)

۱- از ماده ۵

«ماده ۵- هزینه تخلیه و بارگیری و سائز نقلیه و نقل و تحویل کالا و باز کردن و.....

تبصره ۱- کالای صادراتی از پرداخت هفتاد و پنج درصد هزینه باربری معاف است.....».

۲- ماده ۲۰۸

«ماده ۲۰۸- صادرات قطعی کشور از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی عوارض معاف است لکن مشمول پرداخت هزینه‌های گمرکی..... می‌باشد».

۳- ماده ۲۱۴

«ماده ۲۱۴- ارزیابی کالای صادراتی در اماکن گمرکی صورت می‌گیرد ولی در موارد استثنایی در صورتی که صاحب کالا کتباً تقاضا نموده باشد، گمرک می‌تواند اجازه انجام عملیات ارزیابی را در خارج از محوطه گمرکی نیز بدهد».

۱۳- قانون کمک به توسعه صدور بعضی از اقلام کالاهای صادراتی (مصوب خرداد ۱۳۴۳ و

اصلاحات بعدی)

۱- ماده ۱

«ماده ۱- به منظور تشویق صادرات کشور از تاریخ ۱۳۴۲/۶/۲۳ برای صدور سنگ آهن، سنگ سرب، سنگ منگنز، کرومیت و سبزی و سالامبور و صدف حداکثر برابر بیست درصد و برای صدور سنگ روی حداکثر برابر ده درصد قیمت فوب آنها جایزه تخصیص و به شرح زیر پرداخت می‌شود.

۱۴- قانون استرداد^۲ حقوق گمرکی مواد اولیه مصنوعات ماشینی کارخانجات داخلی (مصوب

اردیبهشت ماه ۱۳۴۵)

۱- ماده ۱

«ماده ۱- آداه کل گمرک مکلف است در صورتی که کالاهای ساخته شده در کارخانه‌های داخلی به خارج از

۱. به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تغییر نام یافته است.

۲. با تصویب ماده (۱۴) قانون مقررات صادرات و واردات ۱۳۷۲/۷/۴ و ماده ۲۵ آیین‌نامه اجرایی این قانون مصوب فروردین ماه ۱۳۷۳ بخشی از قانون استرداد ۱۳۴۵ که منطبق با مدلول ماده ۱۴ و ۲۵ مذکور است ملغی و در عوض مواد مذکور به جای آنها مؤثر است. در سایر موارد قانون استرداد قابل استفاده و استناد می‌باشد.

کشور صادر شود حقوق گمرکی و سود بازرگانی اقلام مشروح ذیل را براساس ماده ۳ این قانون به نسبت مواد و قطعاتی که از خارج وارد شده و در ساخت کالا یا بسته‌بندی آنها مصرف شده است، به ترتیبی که در آیین‌نامه مربوط تعیین خواهد شد به مأخذ حقوق گمرکی و سود بازرگانی تاریخ صدور کالا به خارج از محل درآمد اداره کل گمرک، بابت حقوق گمرکی و سود بازرگانی به صادرکننده پرداخت نماید.

- ۱- مواد و قطعاتی که از خارج وارد شده و در ساخت کالاهای صادر شده به کار رفته است؛
- ۲- لوازم بسته‌بندی که از خارج وارد شده و برای بسته‌بندی کالاهای صادر شده به کار رفته است؛
- ۳- مواد اولیه‌ای که از خارج وارد شده و برای ساختن لوازم بسته‌بندی کالاهای صادر شده به کار رفته است. تبصره- در صورتی که مواد اولیه مصرف شده در کالاهای صادراتی یا وسایل بسته‌بندی کالاهای صادراتی به موجب قوانین و مقررات خاصی در تاریخ صدور کالا مشمول معافیت یا تخفیف باشد. این معافیت یا تخفیف در محاسبه مبلغ قابل استرداد منظور خواهد شد.

۲- ماده ۲

«ماده ۲- صادرکننده می‌تواند کالاهایی را که با استفاده از مزایای فوق از کشور صادر کرده است، مجدداً به کشور برگشت دهد، ولی ترخیص آن از گمرک منوط به پرداخت مبلغی است که در موقع صدور به موجب ماده یک از اداره کل گمرک دریافت شده است.»

۳- ماده ۶ و تبصره اصلاحی مصوب ۱۳۵۲/۳/۱

«ماده ۶- هرگاه مصنوعات که به وسیله ماشین در داخل کشور تهیه می‌شود به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و سفارتخانه‌ها و سازمان‌های بین‌المللی و مأمورین سیاسی و کنسولی و بین‌المللی که از پرداخت حقوق گمرکی معاف هستند فروخته شود. حقوق گمرکی و سود بازرگانی مواد اولیه و قطعات منفرجه با رعایت قوانین مربوط به معافیت گمرکی و مفاد این قانون به فروشنده مسترد خواهد شد.»

۱۵- قانون اجازه دریافت پنج درصد افزایش بهای تمام شده علائم استاندارد و نیم درصد کارمزد کالاهای صادراتی (مصوب دی ماه ۱۳۴۵)

ماده واحده

«ماده واحده- به مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران اجازه داده می‌شود که در قبال خدمات فنی و واگذاری علائم استاندارد و نتایج تحقیقات صنعتی، معادل بهای تمام شده خدمات و علائم استاندارد و تحقیقات را با افزایش پنج درصد از متقاضیان دریافت و همچنین در مورد بعضی از کالاهای صادراتی که اقلام آنها از طرف وزارت اقتصاد اعلام خواهد شد برای نمونه برداری و تطبیق با استانداردهای تعیین شده و صدور گواهی‌نامه مبلغ نیم درصد ارزش فوب به عنوان کارمزد براساس پیمان‌های ارزی وصول و به خزانه‌داری کل پرداخت نماید تا به درآمد عمومی منظور گردد.»

۱۶- قانون راجع به اعطای معافیت مالیاتی کالاهایی که اجازه صدور دارند (مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۶۲)

ماده واحده

«ماده واحده- از اول سال ۱۳۶۱ تا پایان سال ۱۳۶۲ هر نوع کالای ایرانی که صدور آن به خارج از کشور طبق مقررات مربوط مجاز گردد، از پرداخت مالیات بر درآمد موضوع قانون مالیات‌های مستقیم مصوب اسفند

ماه ۱۳۴۵ و اصلاحیه‌های بعدی معاف می‌شوند و از آغاز سال ۱۳۶۳ معافیت فوق فقط شامل کالاهایی می‌شود که توسط تولیدکنندگان صادر می‌شود.

تبصره ۱- دولت مکلف است، به مدت چهار ماه از تاریخ تصویب این قانون جهت تشکیل تعاونی‌های صدور کالا به وسیله تولیدکنندگان اقدامات لازم را مبذول دارد.

تبصره ۲- مراکز و شرکت‌های صادراتی

تبصره ۳- تعاونی‌های

۱۷- تبصره ۱۵ قانون متمم بودجه سال ۱۳۵۰ (مصوب دی ماه ۱۳۵۰)

تبصره ۱۵

«تبصره ۱۵- وجوهی که از تاریخ تصویب این قانون به عنوان حق ثبت سفارش کالا از مواد اولیه و قطعاتی که به کشور وارد می‌شود دریافت می‌گردد^۱ (موضوع تبصره ۱۶ قانون بودجه سال.....) در صورتی که بعداً تمام یا قسمتی از مواد اولیه یا قطعات مزبور به صورت کالای ساخته شده به خارج از کشور صادر گردد، نسبت به آنچه صادر شده مسترد خواهد شد».

۱۸- قانون معافیت ماشین‌آلات مخصوص حمل محمولات جنگلی و مجتمع‌های توسعه جنگل و چوب و کاغذ و صنایع وابسته از پرداخت حقوق گمرکی و عوارض و سودبازرگانی (مصوب تیر ماه ۱۳۵۴)

ماده واحده

«ماده واحده- کلیه ماشین‌آلات مخصوص حمل محمولات جنگلی در داخل جنگل و همچنین ماشین‌آلات مجتمع‌های توسعه جنگل و چوب و کاغذ و صنایع وابسته متعلق به دولت و وسایل آبیاری قطره‌ای طرح‌های وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و قطعات یدکی آنها، مشروط بر این که واردات آن مجاز و به نام دولت وارد شود، به تشخیص وزارت کشاورزی و منابع طبیعی از پرداخت حقوق گمرکی و عوارض و سودبازرگانی به استثنای هزینه‌های باربری و انبارداری و عوارض بندری و سهم شیر و خورشید سرخ ایران^۲ معاف است.

۱۹- لایحه قانونی معافیت حقوق گمرکی و سودبازرگانی ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی و لوازم یدکی مربوطه (مصوب مهر ماه ۱۳۵۸)

ماده واحده

«ماده واحده- کلیه ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی و لوازم یدکی مربوطه به آنها که با رعایت مقررات عمومی صادرات و واردات به کشور وارد می‌شود، به تشخیص و تأیید وزارت کشاورزی و عمران روستایی از پرداخت حقوق گمرکی و سودبازرگانی معاف است.

۱. به طور کلی ممکن است قانون بودجه هر سال نرخ حق ثبت سفارش را تغییر دهد. در حال حاضر طبق مفاد تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۳۷۷ به ازای هر دلار یا معادل آن در مورد سایر ارزها برای کالاهای اساسی (اعم از یارانه‌ای و غیر یارانه‌ای) و کاغذ معاف و در مورد سایر کالاها مبلغ دو بیست و پنج هزار ریال تعیین می‌شود، البته طرح‌های بیع متقابل و سرمایه‌گذاری خارجی و خریدهای خارجی بخش فرهنگ از جمله صدا و سیما از شمول این تبصره مستثنی می‌باشد.

۲. سازمان هلال احمر جمهوری اسلامی ایران

ماشین آلات و ادوات کشاورزی و همچنین لوازم یدکی مربوط که مشابه آن به تشخیص وزارت صنایع و معادن در داخل کشور ساخته می شود از شمول این قانون مستثنی می باشند».

۲۰- لایحه قانونی راجع به رفع مشکلات شرکت سهامی شیلات جنوب (مصوب آذر ماه ۱۳۵۸)

ماده واحده

«ماده واحده:

الف- به شرکت سهامی شیلات جنوب اجازه داده می شود، وسایل صید صیادان عضو شرکت های تعاونی صید را از قبیل کشتی، قایق، لنج، تور، طناب، سیم، موتورهای کشتی یا قایق یا لنج ماهیگیری و دیگر یدکی وسایل مذکور، تخته ساختمان بدنه کشتی ها، لنج و غیره را که در ایران ساخته نمی شود، بدون پرداخت حقوق و عوارض گمرکی از خارج وارد نموده و با قیمت مناسب و تمام شده در اختیار شرکت های تعاونی صید بگذارد تا شرکت های مذکور وسایل مزبور را با قیمت مناسب به اعضا خود بفروشند.

ب- شرکت سهامی شیلات جنوب ایران اجازه دارد کشتی یا لنج یا قایق های ماهیگیری را از خارج وارد نموده و به صیادان عضو شرکت های تعاونی صید بفروشد، چنانچه صیادان شخصاً و با انجام سایر تشریفات قانونی، کشتی، لنج یا قایق ماهیگیری را از خارج خریداری نمایند. شیلات جنوب اجازه دارد با استفاده از کارت بازرگانی دولتی موجبات ورود کشتی، لنج یا قایق ماهیگیری را برای صیادان عضو شرکت های مذکور و همچنین انتقال به آنها فراهم نماید.

ج- به منظور افزایش صید صیادان و ازدیاد یا تولید داخلی و در نتیجه بالا رفتن درآمد صیادان با اشتغال سالم و تولیدی صیادان عضو شرکت های تعاونی صید به سازمان برنامه و بودجه اجازه داده می شود که از سال ۱۳۵۹ هر سال مبلغی معادل پانصد میلیون ریال و به مدت ۵ سال وام بدون بهره در اختیار شیلات جنوب بگذارد تا وسایل صید صیادان خریداری و با قیمت تمام شده در اختیار شرکت های تعاونی صیادی قرار گیرد که شرکت های مذکور با کارمزد متناسب در اختیار اعضای شرکت های تعاونی صید بگذارند.

مدت بازپرداخت این گونه وام ها از طرف صیادان مذکور پانزده سال خواهد بود».

۲۱- لایحه قانونی راجع به معافیت ماشین آلات تولیدی که توسط واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی

مجاز وارد می شود از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی (مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۵۹)

ماده واحده

«ماده واحده- ماشین آلات تولیدی که با موافقت وزارت صنایع و معادن توسط واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی مجاز وارد می شود، به تشخیص وزارت صنایع و معادن از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی معاف است.

تبصره- در صورتی که این قبیل ماشین آلات به مصرف دیگر غیر از مصرف تعیین شده از طرف وزارت صنایع و معادن برسد عمل قاچاق محسوب می شود».

۲۲- قانون تشکیل مرکز توسعه صادرات (مصوب ۱۳۴۵/۹/۲۹)

«ماده ۱- به منظور توسعه صادرات و بازاریابی و تبلیغ درباره کالاهای صادراتی کشور، مرکز توسعه صادرات ایران که در این قانون مرکز نامیده می‌شود، تشکیل می‌گردد».

«ماده ۲- اساسنامه مرکز

«ماده ۳- دولت مجاز است با توجه به امکانات تولید ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی در داخل کشور و با رعایت تقدم صنایع در برنامه سرمایه‌گذاری برای واردات ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی که از پرداخت حقوق گمرکی بخشوده هستند و همچنین ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی که طبق بند «ج» از ماده ۳ قانون تشویق صادرات و تولید مصوب ۱۳۳۳ از پرداخت حقوق گمرکی معاف می‌شوند، به پیشنهاد وزارت اقتصاد عوارضی که برحسب موارد مختلف حداکثر آن نباید بیش از ۵ درصد ارزش (CIF) باشد وضع و توسط اداره کل گمرک وصول نماید».

«ماده ۴- اداره کل گمرک مکلف است، عوارض مذکور در ماده ۳ این قانون و همچنین ۵۰ درصد از حقوق گمرکی الیاف‌نسجی مصنوعی (پنبه مصنوعی سلولوزی) را به حساب مخصوصی که از طرف خزانه‌داری کل در بانک مرکزی افتتاح خواهد شد منتقل نماید».

«ماده ۵- وجوه مذکور در ماده ۴ و درآمدهای دیگری که ناشی از عملیات مرکز توسعه صادرات ایران باشد بدون رعایت آیین‌نامه معاملات دولتی طبق آیین‌نامه مالی خاصی که به پیشنهاد وزارت اقتصاد و موافقت وزارت دارایی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، منحصرأ به مصرف پرداخت جایزه صدور به صادرات فرآورده‌های صنعتی کشور و بازاریابی و تبلیغ برای کالاهای صادراتی و هر گونه اقدام دیگری که از طرف مرکز برای توسعه صادرات مفید تشخیص داده شود خواهد رسید. مازاد درآمد و مانده اعتبارات هر سال به سال بعد منتقل و در حدود بودجه مصوب مرکز قابل مصرف می‌باشد».

«ماده ۶- میزان جایزه صدور هر یک از فرآورده‌های صنعتی کشور هر سال به پیشنهاد وزارت اقتصاد و تصویب هیئت وزیران تعیین و برای اطلاع عموم از طرف وزارت اقتصاد منتشر خواهد شد».

۲۳- از آیین‌نامه اجرایی قانون تشویق صادرات و تولید (مصوب ۱۳۳۴/۵/۲۱ و اصلاحات بعدی)

«ماده ۱- هر قسم کالا که در داخل کشور تهیه و بسته‌بندی صادراتی شده و طبق بارنامه‌های حمل به مقصد گمرک‌خانه‌های مرزی جهت صدور از کشور ارسال شده از پرداخت هرگونه عوارض معاف است. شهرداری مبدأ حمل کالا و همچنین شهرداری‌هایی که در مسیر خط سیر کالا واقع گردیده‌اند حق ندارند به هیچ عنوان عوارض شهری یا عبوری مطالبه نمایند».

«ماده ۲- کالاهای صدوری که از اطراف و نقاط مختلف برای رقم‌بندی و بسته‌بندی به کارگاه‌های تهیه، واقع در شهرستان‌ها حمل می‌شوند، در صورتی که حمل‌کننده کالای مزبور را برای تهیه کالای صادراتی اظهار نمایند و واردکننده در آن شهر دستگاه بسته‌بندی و تهیه داشته باشد، از پرداخت هرگونه عوارض معاف است».

«ماده ۳- (در باب حل اختلاف بین صادرکننده و مأمورین وصول عوارض و ارجاع به اتاق بازرگانی.....)».

«ماده ۴- نسبت به عوارضی که با استفاده از وسایل متعلق به دولت از قبیل باربری و انبارداری و مهرسربی و عوارض بندری و بارگیری کشتی از طرف گمرک یا کرایه حمل و نقل که به وسیله راه‌آهن دولتی ایران طبق تعرفه و مقررات جاریه دریافت شود، ۲۵ درصد نرخ واردات و مهر سربی هر دانه پنجاه دینار و

نسبت به راه آهن طبق جدول ضمیمه آیین نامه تخفیف منظور خواهد گردید.

«ماده ۵- شرکت هایی که فعالیت های خود را منحصراً صرف صدور یک یا چند نوع کالای صادراتی یا تهیه محصولات صنعتی جهت صدور یا تولید کالاها یا استخراج و بهره برداری معادن یا ذوب و تصفیه مواد معدنی نموده و می نمایند و بخواهند از معافیت های مذکور در بند «الف» و «ب» و «ج» ماده سوم لایحه قانونی تشویق صادرات و تولید استفاده نمایند^۱. موظفند که تقاضای خود را پیوست رونوشت مصدق اساسنامه و شرکت نامه و ذکر شماره کارت بازرگانی، با تصریح موضوع رشته فعالیت اعم از صادرات یا تهیه یا تولید و غیر آن و اقسام تأسیسات و انواع ماشین آلات فنی و محل کارگاه (با ذکر نشانی کامل) تاریخ شروع بهره برداری در سه نسخه تهیه و پس از امضا به وزارت اقتصاد ملی تسلیم نمایند.

تبصره الحاقی مصوب ۱۳۴۹/۱۱/۲۴ ذیل ماده ۵

تبصره- شرکت های کشت و صنعت که فعالیت خود را صرف تولید محصولات کشاورزی و صدور قسمتی از این محصولات می نمایند با رعایت شرایط مندرج در ماده فوق می توانند از مفاد بند «ج» ماده ۳ قانون تشویق صادرات و تولید در مورد معافیت از هر نوع حقوق گمرکی ماشین ها و تجهیزات مربوط به تولید یا اصلاح یا تبدیل مواد و محصولات کشاورزی و دامپروری استفاده نمایند^۲.

استفاده از این معافیت محدود به ماشین آلات و تجهیزاتی است که تعداد و نوع آنها در هر مورد از طرف وزارت آب و برق تعیین می شود و مشروط بر آن است که این وسایل منحصراً در کار کشاورزی و در داخل مزرعه ای که قبلاً از طرف وزارت آب و برق تعیین می شود مورد استفاده قرار گیرد.

وزارت آب و برق مکلف است در کار این ماشین ها که منحصراً در کشت و صنعت خواهد بود، نظارت کند و هر مورد خلاف آن را برای وصول حقوق گمرکی و سود بازرگانی مربوط به وزارت دارایی اطلاع دهد. مرجع رسیدگی به تقاضاهای واصله، کمیسیون مندرج در ماده ۶ آیین نامه قانون تشویق صادرات و تولید می باشد».

«ماده ۶- (کمیسیون رسیدگی به تقاضاهای واصله)».

«ماده ۷- (مربوط به کمیسیون ماده ۶ بالا)».

«ماده ۸- (در مورد چگونگی گزارش اقدامات شرکت های استفاده کننده از بند «ج» ماده ۳ قانون تشویق صادرات و... به کمیسیون)».

«ماده ۹- (در مورد چگونگی ورود موقت لوازم بسته بندی و تسویه حساب واردات موقت به ترتیبی که با کالای صادراتی به تدریج از کشور اعاده می شود، برای آزاد کردن تعهدات یا تضمین هایی که به گمرک می سپارند)».

«ماده ۱۰- (در مورد نگه داری دفتری برای واردات موقت لوازم بسته بندی و ثبت و ضبط اطلاعات اسناد ورود و خروج از کشور)».

«ماده ۱۱- (در رعایت به تعهد مصرف لوازم بسته بندی برای کالای صادراتی و لاغیر و در مدت ورود

۱. بند «الف» و «ب» و «ج» ذیل ماده ۳ قانون تشویق صادرات و تولید مصوب (بهمن ماه ۱۳۳۳) نظارت بر:

۱- معافیت مالیاتی درآمدهای شرکت های فعال در امر تولید و صدور محصولات به خارج تا پنج سال؛

۲- معافیت لوازم و وسایل بسته بندی کالای صادراتی که به صورت موقت وارد می شود؛

۳- ماشین آلات و ابزار و وسایلی که برای کار استخراج، فرآوری، بسته بندی، رقم بندی و غیره و برای صدور محصول وارد می شوند با معافیت از حقوق گمرکی و سود بازرگانی.

۲. برای اطلاع از جزئیات به شماره (۲) موضوع فهرست قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات مراجعه شود.

۳. به قانون تشویق صادرات و تولید موضوع ردیف (۲) فهرست قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات مراجعه شود.

موقت لوازم تا حداکثر یکسال)».

«ماده ۱۲- (در رعایت نبودن ماشین آلات و ابزار و آلات بند «ج» ماده ۳ قانون تشویق..... برای امکان استفاده از معافیت گمرکی)».

«ماده ۱۳- (در خودداری از فروش ماشین آلات و..... موضوع بند «ج» ماده ۳ قانون تشویق.....)».

«ماده ۱۴- (در ارتباط با تعهدات ارزی صادرکنندگان است)».

«ماده ۱۵- (ماده ۱۵ اصلاحی مصوب ۱۳۳۵/۱/۲۰)».

«ماده ۱۵- بیمه کالاهای صادراتی اختیاری است و صادرکننده می تواند کالای خود را نزد هر شرکت بیمه که مایل باشد بیمه نماید».

«ماده ۱۶- (در مورد نحوه برخورد با تخلفات ارزی)».

«ماده ۱۷- (راجع به تخلفات)».

«ماده ۱۸- (نحوه استفاده شرکت ها و اشخاص..... از مزایای قانون تشویق صادرات و تولید)».

۲۴- آیین نامه اجرایی قانون تشویق صادرات (مصوب ۱۳۵۷/۲/۲۵)

«ماده ۱- از تاریخی که وزارت بازرگانی اعلام خواهد نمود کمیسیون رسیدگی به امور معافیت های ماشین آلات تولیدی موضوع بند «ج» از ماده ۳ قانون تشویق صادرات و تولید مصوب ۱۳۳۳/۱۱/۲۳ مندرج در ماده ۶ تصویب نامه مذکور در مراکز استان ها تشکیل خواهد شد».

«ماده ۲- کمیسیون های رسیدگی به امور معافیت ها در مراکز استان مرکب از مدیران کل بازرگانی، صنایع و معادن، مدیر کل امور اقتصادی و دارایی یا مدیر کل گمرک و رئیس و نایب رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن هر استان در اداره کل بازرگانی استان تشکیل خواهد شد».

«ماده ۳- ریاست کمیسیون با مدیر کل بازرگانی استان خواهد بود».

«ماده ۴- ریاست کمیسیون با مدیر کل بازرگانی استان خواهد بود».

«ماده ۵- ریاست کمیسیون با مدیر کل بازرگانی استان خواهد بود».

«ماده ۶- ریاست کمیسیون با مدیر کل بازرگانی استان خواهد بود».

«ماده ۷- ریاست کمیسیون با مدیر کل بازرگانی استان خواهد بود».

۲۵- از آیین نامه اجرایی قانون واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران^۱ (مصوب فروردین ماه

۱۳۳۷)

ماده ۳

«ماده ۳- هرگونه مقرراتی که با رعایت قانون ارز راجع به نحوه خرید و فروش ارز و معاملات مربوط به صادرات و واردات باید وضع شود، به وسیله رئیس اداره نظارت ارز در کمیسیون^۲ مطرح و پس از تصویب به موقع اجرا گذاشته می شود».

ماده ۱۵

«ماده ۱۵- برای مراقبت در انجام پیمان های ارزی اجازه خروج از کشور به بازرگانان با موافقت بانک ملی

۱. به موجب بند ۲ ماده ۸۵ قانون بولی کشور مصوب ۱۳۳۹/۳/۷ کلیه اختیارات و مزایایی که در قانون راجع به واگذاری..... به بانک ملی ایران به بانک مرکزی منتقل شده است.

۲. کمیسیون ماده ۱۲ این قانون.

ایران صادر خواهد شد»^۱.

ماده ۱۸

«ماده ۱۸- به منظور^۲ اجرای ماده ۵ قانون معاملات ارز، کالاهای صادراتی از طرف گمرک خانه‌ها براساس نرخ عمده فروشی بازار داخلی به اضافه هزینه‌های متعلقه تا مرز کشور و در نقاطی که با کشتی حمل می‌شود تا (FOB) کشتی ارزیابی و در اظهارنامه که از طرف صادرکننده تسلیم شده است قید می‌گردد.....».

تبصره ۱ اصلاحی مصوب ۱۳۵۹/۲/۲۰

«تبصره ۱- به منظور تعیین نوع عمده‌فروشی کالاهای صادراتی، مرکز توسعه صادرات ایران هر زمان که مقتضی باشد کمیسیونی با حضور نمایندگان وزارت بازرگانی، وزارت کشاورزی و عمران روستایی، وزارت صنایع و معادن، گمرک ایران، اتاق بازرگانی و بانک مرکزی ایران در محل مرکز تشکیل می‌دهد که حداقل قیمت صادراتی کالاهای تعیین و برای اطلاع صادرکنندگان و اجرا به گمرک ایران ابلاغ خواهد نمود.»
«تبصره ۲- (ناظر است به چگونگی حل و فصل اختلاف بین صادرکننده و ارزیابی گمرک نسبت به نرخ صادراتی در کمیسیون موضوع تبصره ۱)».

تبصره ۲ ماده ۱۹

«تبصره ۲- در مواردی که کالای صادراتی CIF یا CBF فروخته شده باشد قرارداد فروش یا مبلغ اعتبار اسنادی باز شده مربوط توسط اداره گمرک ملاک عمل ارزیابی قرار خواهد گرفت و پیمان ارزی به ترتیب مذکور در فوق CIF یا C&F دریافت خواهد شد.»

ماده ۲۰

«ماده ۲۰- در صورتی که اعتبار یا هویت صادرکننده محرز نگردد، صادرکننده باید ضامن معتبر مورد قبول بانک ملی معرفی نماید، که متضامناً انجام پیمان را تعهد نماید.»

ماده ۲۱

«ماده ۲۱- گمرک خانه صدور پس از خروج کالا تاریخ خروج کالاهای صادراتی را با ذکر شماره پیمان ارزی به بانک ملی ایران اعلام می‌دارد.»

ماده ۲۲

«ماده ۲۲- صادرکنندگان مکلفند ارز حاصل از صادرات را در مدت ۸ ماه از تاریخ سپردن پیمان ارزی به کشور انتقال دهند و طبق دستور عمومی با ارائه یک نسخه از پیمان به بانک‌های مجاز بفرشند، بانک ملی ایران^۳ می‌تواند عنداللزوم مدت فوق را به طور کلی تغییر دهد یا در موارد به خصوص تمدید نماید.»

ماده ۲۳

«ماده ۲۳- ارزهای^۴ حاصله از صادرات که مورد معامله بانک‌های مجاز نیست، اعم از این که به کشور منتقل

۱. با توجه به بند یک زیرنویس «بانک مرکزی» صحیح است.

۲. در سال ۱۳۶۴ به موجب قانون مقررات صادرات و واردات رسماً کمیسیون نرخ‌گذاری و با همین ترکیب و تغییراتی برای کار قیمت‌گذاری کالای صادراتی در مرکز توسعه صادرات تشکیل می‌شد. بعدها طبق ماده ۳۳ آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات مصوب فروردین ماه ۱۳۷۳ به وزارت بازرگانی محول شد که علی‌رغم آن کماکان قیمت‌ها توسط کمیسیون مذکور تعیین و اجرا می‌شد و در تاریخ ۱۳۷۴/۱۱/۸ به موجب مصوبه ۱۳۷۲/۱۱/۱۶ هیئت دولت بر این نکته تأکید شد که قیمت‌گذاری در کمیته دائمی نرخ‌گذاری کالای صادرات صورت می‌گیرد.

۳. بانک مرکزی جایگزین شده.

۴. این قاعده همواره به این شرح انجام نگرفته، به خصوص در سال‌های بعد از ۱۳۵۸ مواردی الزاماً باید ارز حاصل از صادرات به سیستم بانکی فروخته می‌شد. در بعضی موارد عیناً نظیر همان توصیه‌ای که در این ماده شده عمل می‌گردید، در حال حاضر نیز به منظور توسعه صادرات تقریباً وضع به همین منوال است. البته در هر حال ارز باید به سیستم بانکی معرفی بشود و بعداً از محل آن، خود یا دیگری (غیر از صادرکننده) مجاز باشد در مهلت معین و مطابق فهرست کالای قابل ورود در مقابل صادرات، ثبت سفارش نموده و کالای ساخت هر کشوری (غیر از رژیم اشغالگر قدس) را که از نوع مجاز، یا مشروطی که اجازه داده شده وارد نماید. در مورد صادرات به کشورهای آسیای میانه و نظایر آن که شرط ساخت کالا مربوط به همان کشورها قید شده دیگر کالای ساخت هر کشور به طور عام مصدق پیدا نمی‌کند.

شده باشد. یا نشده باشد ممکن است برای خرید کالا از خارجه توسط خود صادرکننده یا واردکننده دیگری مورد استفاده قرار گیرد. خواه کالای وارداتی محصول همان کشور مقصد صادرات باشد، خواه محصول کشور دیگر. پیمان فروش ارز مربوطه با ارائه مدارک واردات و پرداخت تفاوت خرید و فروش ارز باطل خواهد شد.

ماده ۲۵

«ماده ۲۵- در مواردی که اشخاص یا بنگاه‌ها بابت صادرات بعدی خود قبلاً ارز به کشور انتقال می‌دهند، مکلفند ارز مزبور را به شرط آن که مورد معامله بانک ملی^۱ باشد، به عنوان قبل از صادرات به بانک‌های مجاز بفروشند و در مقابل خرید این نوع ارزها اعلامیه قبل از صادرات، صادر خواهد شد.

هنگام خرید ارز از صادرکننده تعهد صدور نیز عنداللزوم دریافت می‌شود که کالای مورد نظر را در مدت مقرر صادر و پیمان مربوط را به اداره نظارت ارز بانک ملی ایران تسلیم نماید. مدت انجام این گونه تعهدات برای فروش یک سال و برای صدور سایر کالاها ۶ ماه است.....».

ماده ۲۷

«ماده ۲۷- بانک‌های مجاز مکلفند مشخصات ارز فروخته شده صادرات را با قید تاریخ، مبلغ ارز ریالی و نرخ، در پشت یک نسخه از پیمان‌نامه‌های ارزی مربوط که از طرف فروشنده ارز ارائه می‌شود ثبت و امضا نموده و اعلامیه خرید ارز بعد از صادرات یا ذکر شماره و تاریخ پیمان ارزی و نام پیمان‌دهنده، نام شعبه بانک ملی گیرنده پیمان، نوع ارز در سه نسخه تنظیم نموده، یک نسخه آن را به فروشنده ارز تسلیم و یک نسخه به اداره نظارت ارز بانک ملی ایران ارسال و نسخه دیگر را به ترتیب شماره و تاریخ صدور بایگانی نمایند.

ماده ۲۹

«ماده ۲۹- کسانی که بخواهند کالای مجاز وارد نمایند و حاصل فروش آن را شخصاً یا توسط صادرکننده دیگر به مصرف خرید و صدور کالا از ایران برسانند، در صورتی می‌توانند اقدام به این عمل نمایند که پس از ورود کالا به گمرک مرزی و قبل از ترخیص آن از گمرک به اداره نظارت ارز بانک ملی ایران^۲ مراجعه نموده و مدارک خود را به ثبت رسانیده باشند. به علاوه اسناد حمل این قبیل اجناس، باید به وسیله بانک‌های مجاز ارسال شده باشد.

در این صورت اداره نظارت ارز بانک ملی ایران مدارک را پس از ثبت و رسیدگی با مهر مخصوص (واردات قبل از صادرات) ممهور خواهد نمود و گمرک خانه مربوط هم گواهی ورود و ترخیص کالا را با این مشخصات در مقابل صادرات بعدی صادر خواهد کرد، تا واردکننده بتواند پس از صدور کالا پیمان فروش ارز خود را به استناد گواهی‌نامه مزبور واریز نماید. مدت صادرات در مقابل واردات قبلی برای صدور فروش یک سال و سایر کالاها ۶ ماه است.».

۲۶- قانون راجع به جواز ورود سرمایه‌های خارجی به صورت ماشین‌آلات (مصوب مهر ماه ۱۳۱۰)

«ماده اول- اداره کل تجارت می‌تواند، با اجازه مخصوص دولت به اشخاصی که تقاضا دارند سرمایه را که در خارجه دارند به صورت ماشین‌آلات و مایحتاج ماشین‌های مذکور که برای بهبودی صادرات مفید است یا برای رفع احتیاج از محصولات و مصنوعات خارجی مؤثر است و مشمول قسمت «ه» ماده ۴ متمم قانون

۱. بانک مرکزی به جای بانک ملی.
۲. بانک مرکزی، جایگزین بانک ملی.

انحصار تجارت خارجی^۱ نمی‌شود، به ایران انتقال دهند، در مقابل تعهد صدوری که مدت انجام آن از تاریخ ورود اجناس مزبور به گمرک‌خانه ایران در هر مورد به نظر دولت تشخیص داده می‌شود، جواز ورود آن اجناس را بدهد.

ماده دوم- دادن جواز ورود ماشین‌آلات برای کارخانجات مهمه علاوه بر رعایت مقررات متمم قانون انحصار تجارت خارجی و ماده اول این قانون مشروط بر این است که درخواست کننده در درخواست خود محل نصب کارخانه را که باید با موافقت نظر دولت انتخاب شود معلوم نماید».

۲۷- مصوبات دولت و دستورالعمل‌های بانک مرکزی و بخش‌نامه‌های متکی به قانون یا مصوبات علاوه بر قانون و مقرراتی که تحت عناوین خاص و شناخته شده در ارتباط با صادرات از دیرباز وضع و با اصلاحاتی در حال حاکمیت دارند. مواردی نیز به اعتبار و به اتکای همین قوانین و مقررات در قالب مصوبات هیئت وزیران، یا دستورالعمل‌هایی که بانک مرکزی و وزارت بازرگانی صادر می‌نمایند در ایجاد تسهیلات و با هدف آسان‌سازی و حذف موانع برای صادرات و در مواردی ایجاد الزاماتی که خود مانع برای صادرات است، نیز وجود دارند که به مواردی از آنها اشاره خواهیم داشت.

الف- تصویب‌نامه‌ها

۱- مصوب شماره ۸۰۳۵۱/ت/۱۹۳۱۷ مورخ ۱۳۷۶/۱۲/۱۰

- از تاریخ ۱۳۷۶/۱۱/۸ کتبه صادرکنندگان کالاهای غیر نفتی مجازند، صدور صد ارز حاصل از صادرات خود را پس از واریز به شبکه بانکی. برای واردات کالا طبق فهرست پیوست مصوبه ۵۱۹۲۶ مورخ ۱۳۷۶/۱/۳۱ و کالای موضوع مصوبه شماره ۵۶۰۷۲/۲۰ مورخ ۱۳۷۶/۳/۱۱ ستاد پشتیبانی برنامه تنظیم بازار. استفاده نموده یا نسبت به فروش واریزنامه در بورس اقدام نمایند. فهرست واردات در مقابل صادرات در پیوست (۱) آمده است.

۲- مصوبه ۸۰۶۹۸/ت/۱۹۴۷۶ مورخ ۱۳۷۶/۱۲/۲۸

- مهلت واریز پیمان‌های صادراتی به ثبت ماه افزایش می‌یابد و صادرکنندگان کالا و خدمات در صورت واریز زودتر، به ازای هر ماه تسریع در واریز ۱٪ معافیت در مبلغ پیمان برخوردار می‌شوند.
- صدور کالا برای عرضه در نمایشگاه‌های خارجی به میزان متعارف طبق تشخیص مرکز توسعه صادرات از سپردن پیمان ارزی معاف است.
- صادرکنندگان یا تولیدکنندگانی که از طریق گشایشی اعتبار اسنادی معتبر غیر قابل برگشت، کالای خود را به فروش می‌رسانند از سپردن پیمان ارزی معاف هستند.
- به صادرکنندگان اجازه داده می‌شود که با تأیید مرکز توسعه صادرات ایران از بخشی از ارز واریزنامه‌های صادراتی برای تأمین هزینه‌های بازاریابی (از جمله مسافرت به خارج و... در امر تجارت) استفاده نمایند.
- وزارت بازرگانی مکلف است با همکاری وزارتخانه‌های ذی‌ربط فهرست کالاهای غیرمجاز برای

۱. متمم قانون انحصار تجارت جهانی با تصویب قانون انحصار تجارت خارجی مصوب ۱۳۱۱/۴/۱۹ ملغی گردیده و بند ۱ ماده چهارم به شرح زیر جایگزین شده است:
بند ۱ اصلاحی مصوب ۱۳۲۰/۴/۸ ماشین‌آلات و کالاهای طرف احتیاج که به منظور انتقال سرمایه وارد می‌شود و برای آن پرداخت ارز مورد احتیاج نباشد».

صادرات در سال ۱۳۷۷ را تا حداکثر ۱۳۷۷/۲/۱ تهیه و اعلام نماید.^۱

- وزارت بازرگانی موظف است از صدور کالا توسط صادرکنندگانی که کالاهای غیراستاندارد و معیوب صادر می‌کنند از طریق ابطال کارت بازرگانی اقدام نماید.

۲۳- از مصوبه ۶۹۹۳/ت ۱۹۶۴۲ مورخ ۱۳۷۷/۲/۲۸

- مبلغ سه میلیارد ریال اعتبارات حاصل از دریافت عوارض ویژه موضوع ماده (۲۰) قانون مقررات صادرات و واردات در سانجاری، با توجه.....در اختیار دستگاه‌های مربوط قرار می‌گیرد.

- مرکز توسعه صادرات ایران، چهل درصد اعتبار یاد شده را حداکثر معادل یک میلیارد و دویست میلیون ریال برای تشویق و توسعه تبلیغ و آموزش و تحقیقات صادرات کالاهای غیر نفتی.

- صندوق ضمانت صادرات ایران، چهل درصد اعتبارات یاد شده، حداکثر معادل یک میلیارد و دویست میلیون ریال برای تجهیز و تقویت بنیه مالی صندوق مذکور.

- وزارت بازرگانی بیست درصد اعتبار یاد شده حداکثر معادل شش صد میلیون ریال برای آموزش و تحقیقات صادرات و رفع سایر موانع صادرات فرش دستباف.

بخش سوم - تحلیل قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات

قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات از زوایای مختلف، زمان، تداخل، تناقض، عدم شفافیت، عدم جامعیت یا مشکلات در اجرا قابل بحث می‌باشند. این قوانین در بیان سیاست‌های کلی تجارت خارجی شامل واردات و صادرات، الزامات قانونی به نفع و حمایت از مصرف‌کننده و مصالح عمومی در محل استفاده از کالا (واردات یا صادرات) مشوق‌های صادراتی و بالاخره تشریفات اداری تا مرحله خروج از نظارت‌های معمول دولتی به شرح جدول زیر با ذکر شماره ردیف فهرست مربوطه در بخش یکم از قسمت اول (فهرست قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات) به شرح موصوف تقسیم‌بندی شده‌اند:

جدول ۱- نمایش تقسیمات قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات برحسب موارد زیر

خط مشی و سیاست‌های کلی	الزامات قانونی	مشوق‌ها و حمایت‌ها	تشریفات عمومی
۱	۳	۲	۳
۶	۴	۶	۴
۷	۵	۷	۶
۲۲	۹	۸	۷
۲۷	۱۰	۱۱	۱۱
	۱۱	۱۲	۱۲
	۱۲	۱۳	۱۵
	۲۵	۱۴	۱۸
	۲۷	۱۶	۱۹
		۱۷	۲۰
		۲۲	۲۱
		۲۳	۲۵
		۲۴	۲۶
		۲۷	۲۷

۱. وزارت بازرگانی این اقدام را به موجب بخشنامه ۷۷۰۳۰۱۶ مورخ ۱۳۷۷/۲/۲۳ نموده است و فهرست مستثنیات کالای مجاز طبق پیوست ۱۱ ارائه شده است.

در تحلیل قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات اعم از این که تأثیر مثبت یا منفی بر روند و توسعه صادرات داشته باشد، همان طور که گفته شد از زوایای مختلف به شرح زیر قابل بحث است:

ساختار قوانین و مقررات

بعضی قوانین و مقررات به لحاظ ساختار مورد ایراد است، البته ساختار این قوانین شاید در زمان خود با توجه به سیاست های بازرگانی خارجی و اقتصاد کشور بلا اشکال بوده و دانسته و نه به اشتباه شکل گرفته است.

همین قوانین امروزه و به ویژه با سیاست های جدید توسعه صادرات از یک سو و از سوی دیگر سعی در ساده کردن تجارت و حذف موانع در بعضی موارد از نقص در ساختار یا ایراد در ساختار حکایت دارند؛ که می طلبد متناسب با زمان متحول شود. از این میان به مواردی چند به عنوان مثال اشاره خواهیم داشت:

۱- در ادامه بند «الف» ماده ۶ اصلاحی مصوب ۱۳۲۰/۴/۸ قانون انحصار تجارت خارجی آمده است: «... دولت می تواند برای ارزیابی تمام یا پاره ای از کالاهای صادراتی نرخ ثابتی برای مدت معین تعیین نماید و به گمرک خانه ها اطلاع دهد که نرخ مزبور را مأخذ ارزیابی قرار دهند».

هر چند هنوز هم این رویه ادامه دارد، ولی بر آن ایراد بسیار است، زیرا فارغ از اصل عرضه و تقاضا و قیمت های معاملاتی که بر حسب عامل مؤثر در تعیین آن به روز یا فصل یا دوره معینی بستگی دارد، همچنین متأثر از بازارهای بین المللی و بازاری است که دیگر صادرکنندگان در آنجا حضور دارند، در این شیوه صادرکننده را مقید می سازد به این که خود را با قیمت های تعیین شده وفق داده و از ظرف دیگر تعهدات ارزی خود را بر همین مبنا استوار سازد، البته در این روش با توجه به انتشار فهرست بهای صادراتی کالاها در صادرات به صورت عام مستمرکی برای خریداران خارجی خواهد بود که در خریدهای خود تعیین کننده قیمت برای کالایی باشند که خواستار خرید آن هستند و البته با توجه به این که این قیمت های فهرست شده به صورت عام خود به خود با نظر ارفاق و با در نظر گرفتن هزینه های فروشندگی و بعضاً در صورت برقراری پیمان ارزی با چانه زدن های صادرکنندگان در حداقل ممکن قرار دارد، خود بهانه ای است تا خریداران بر آن پا فشرده و خود مقید به بهای واقعی معاملاتی بازار عادی کالا ندانند که از این طریق مشکلاتی برای صادرات کشور به وجود خواهد آورد.

۲- قانون مقررات صادرات و واردات (مصوب مهرماه ۱۳۷۲): در این قانون با نگرشی مثبت به امر صادرات که منبعت از اهداف برنامه های توسعه اول و دوم است، بسیاری نکات در ارتباط با صادرات نظیر حذف پیمان ارزی، اجازه واردات موقت با تسهیلاتی برای فراوری و صدور مجدد، نحوه استرداد یا بازپرداخت های گمرکی که به صادرات قطعی تعلق می گیرد، اختصاص درآمدهایی از محل واردات به نفع صادرات ملحوظ شده است. با این حال همان نقیصه موجود در قانون انحصار تجارت خارجی راجع به قیمت گذاری کالای صادراتی به جای خود وجود دارد. یعنی مقید بودن صادرات به قیمت هایی که کمیسیون قیمت گذاری تعیین و ابلاغ می نماید.

قانون مقررات صادرات و واردات دقیقاً با توجه به مقررات و قوانین پولی و بانکی کشور مشکلات آتی صادرکنندگان را در رابطه با نحوه تبدیل ارز به ریال با وجود تفاوت های بین قیمت بازار آزاد ارز و آنچه قانوناً مقرر گردیده در نظر نگرفته و عملاً صادرکننده را در مقابل این مشکلات رها ساخته است. به عبارتی با

توجه به واقعیت‌های موجود و عدم ثبات بازار ارز صرفاً به مقررات و قوانین پولی و بانکی موکول نموده که آن هم قطعاً با عنایت به عدم تطبیق با زمان پاسخگوی نیازهای موجود نمی‌باشد.

به طور کلی قانون مقررات صادرات و واردات بیش از آنچه هست باید به مسئله صادرات می‌پرداخت و تمام مشکلات را در قالب خود می‌دید و راه کارهای لازم را به عنوان احکام ارائه می‌داد.

این قانون باید به نحوی باشد که برای صادرات نیاز به تعدد مراکز تصمیم‌گیری نباشد. به صورت وضع و شفاف تکلیف صادرکننده روشن شود.

مقررات صادرات و واردات بعضاً تکلیف مواردی را که باید صریح و روشن و قاطع حکم قانونی داشته باشد، به آیین‌نامه‌های اجرایی محول می‌نماید. در این مرحله دخالت وزارتخانه‌های مختلف، اعمال سلیقه‌ها، بیش از پیش موجبات کندی صادرات و عدم تحرک صادرات را فراهم می‌سازد.

۳- آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات (مصوب فروردین ماه ۱۳۷۳):

از عیوب این آیین‌نامه وضع محدودیت بر صادرات بعضی از کالاها که بعضاً اجازه ورود هم در موردی برای آنها داده می‌شود. به عبارتی مشروط کردن کالاهای موضوع حدود بیش از پنج هزار ردیف تعرفه ۶ رقمی در جدول مورد نظر ضمیمه مقررات صادرات و واردات است. یعنی به جای مشخص کردن تعداد قلیل کالاهای ممنوع یا مشروط، تنها به مشخص کردن کالاهای مجاز بسنده نموده است.

البته این نقیصه بعداً به موجب بخشنامه وزارت بازرگانی که در اجرای بند ۵ مصوبه شماره ۸۶۹۸ ت/۱۹۴۷۶ هـ مورخ ۲۸/۱۲/۱۳۷۶ هیئت دولت در راستای تحقق اهداف و سیاست‌های توسعه صادرات غیر نفتی کشور صادر می‌شود مرتفع می‌گردد.

در بخشنامه شماره ۷۷۰۳۰۱۶ مورخ ۱۳۷۷/۲/۲۳ با اعلام ۳۲ قلم کالای ممنوع غیر مجاز، یا مشروط، بقیه حدود پنج هزار ردیف تعرفه کالایی را مجاز برای صادرات اعلام می‌نماید.

از ایرادات دیگر بر مقررات (آیین‌نامه) نقض آشکار قانون مقررات در نحوه قیمت‌گذاری کالاهای مستعمل که علی‌القاعده باید ورودشان منع شود، ولی با کسب مجوز آزاد است، منتهی قیمت کالای نو را توصیه می‌نماید و به این ترتیب عملاً در مورد سرمایه‌گذاری‌های خارجی که با ورود ماشین‌آلات مستعمل صورت می‌گیرد، با تعیین قیمت نو مشابه، موجبات ثبت قیمت اضافی در مدارک اولیه و احتمالاً در هنگام بازگشت و اتمام مهلت یا انصراف از ادامه فعالیت مدعی بیش از قیمت واقعی ماشین‌آلات را فراهم می‌سازند.

آیین‌نامه مقررات در بسیاری از موارد از قاطعیت برخوردار نبوده و مراتب اجرای قانون را موکول به دخالت وزارت بازرگانی یا سایر وزارتخانه در تنظیم فهرست واردات در مقابل صادرات و غیره می‌سازد؛ که همین امر بی‌ثباتی را در بخشنامه $\frac{7703016}{1377/2/23}$ (وزارت بازرگانی) نشان می‌دهد. فهرست کالاهایی که صدور آنها در اجرای بند ۵ مصوبه شماره ۸۰۶۹۸ ت/۱۹۴۷۶ هـ مورخ ۲۸/۱۲/۱۳۷۶ غیر مجاز یا موکول به اجازه می‌باشد به شرح زیر است:

- ۱- کالاهای اساسی موضوع تبصره ۵ قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور؛
- ۲- انواع خوراک دام و طیور و مواد مصرفی در تولید آنها و مکمل خوراک دام؛

۱. مفاد بند ۵ ذیل مصوبه ۸۰۶۹۸ ت/۱۹۴۷۶ هـ مورخ ۲۸/۱۲/۱۳۷۶ به شرح زیر است:
- وزارت بازرگانی مکلف است با همکاری وزارتخانه‌های ذی‌ربط فهرست کالاهای غیر مجاز برای صادرات در سال ۱۳۷۷ را حداکثر تا ۱۳۷۷/۲/۲۸ تهیه و اعلام نماید.

- ۳- جو، ذرت. (جو پوست‌کنده مشمول ممنوعیت نمی‌باشد)؛
- ۴- گوسفند و بز زنده؛
- ۵- گوشت مرغ؛
- ۶- کرک خام بزی و کرک بزی که به طریق دستی موکشی شده باشد؛
- ۷- پوست خام بز. گوسفند. گاو و گوساله. سالامبوربز، گاو و گوساله؛
- ۸- تخم مرغ خوراکی (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۹- جوجه یک روزه گوشتی (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۱۰- چوب گردو؛
- ۱۱- هیزم و ذغال چوب؛
- ۱۲- پیاز و ریشه گیاهان مرتعی (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۱۳- انواع چوب جنگلی و دست کاشت (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۱۴- دانه‌های روغنی؛
- ۱۵- سیمان خاکستری و کلینکر آن. شمش مس و روی و سرب، شمش آلیاژهای مسی، آندوکاند مس، شمش آلومینیوم، مقاطع آهنی، تیر آهن، میلگرد، نبشی و ورق‌های فولادی» (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۱۶- قراضه و ضایعات فلزات؛
- ۱۷- حیوانات و پرندگان وحشی و اجزای آنها (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۱۸- پیاز سیب‌زمینی (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۱۹- عدس* (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۲۰- اسلحه، مهمات و مواد منفجره؛
- ۲۱- اقلام استحصالی از فراورده‌های نفتی از قبیل تینر و حلال‌های نفتی و روغن موتور و مواد پروپیلین (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۲۲- پنبه مشمول ردیف ۵۲/۰۱ تعرفه گمرکی، الیاف پلی استر و اکریلیک و نخ پلی استر و استرچ تا پس اکریلیک (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۲۳- اوره و انواع کود شیمیایی و حیوانی (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۲۴- کاغذ چاپ و تحریر و لوازم التحریر (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۲۵- آرد و چای داخله و خاکه چای داخله (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۲۶- پودر شوینده و انواع صابون بهداشتی (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۲۷- روغن سویا، روغن آفتابگردان و روغن پنبه دانه به صورت تصفیه شده، یا هیدروژنه به استثنای روغن‌های مذکور که از دانه‌های روغنی محصول داخل استحصال می‌شود (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۲۸- اشیا عتیقه؛
- ۲۹- دارو و شیرخشک برای تغذیه اطفال (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛
- ۳۰- شیشه جام، (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است)؛

۳۱- لاستیک خودرو سنگین و سبک (با موافقت وزارت بازرگانی مجاز است):

۳۲- کالاهایی که صدور آنها به موجب شرع، قانون یا مصوبات دولت ممنوع است.

قانون و مقررات موجود موجب بروز پاره‌ای مسائل به شرح زیر شده است:

- وضع پیمان ارزی عینی رغم معافیت آن به موجب قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲/۷/۴ که به موجب ماده ۶ قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی در مورد قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۷۴/۲/۱۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام و مصوبه ۶۱۲۱۲/ت/۱۱۵۵۵ هـ مورخ ۱۳۷۴/۲/۲۷ هیئت وزیران مقرر شده به ساختار متفاوت بین قانون مصوب مجلس و مصوبات دولت و سایر مراجع اشاره دارد.

- اجازه خروج قالی و قالیچه همراه مسافر خروجی تا ۱۲ متر و به هر قیمت و معاف از پیمان ارزی عملاً باب تجارت را به شکل غیر معمول باز و موجب شده که به بازار این کالای با ارزش لطمه‌های زیادی وارد شود و از طرف دیگر از آمار صادرات فرش و ارزی که باید به سیستم بانکی بازگردد نیز در این شیوه خبری نخواهد بود. هر چند این رویه منافع بیشتری برای تولیدکنندگان دارد و از این بابت به نظر بهتر می‌نماید.

- در آیین‌نامه مقررات صادرات و واردات به طور وضوح و حتی به اشاره تکلیف صادرکننده با توجه به نوسانات نرخ ارز و برابری‌های گوناگون دولتی، بورس و بازار آزاد تفاوت فاحش بین این قیمت روشن نشده است و تنها به تصمیمات بانک مرکزی موقوف شده و از آنجا که تصمیمات بانک مرکزی نیز متناسب با مقرراتی است که با توجه به توسعه صادرات و نیازهای این زمان تدوین نشده عملاً سیاست‌های اتخاذ شده به عنوان تشویق، صادرات را خنثی یا بلااثر می‌گذارد.

۴- قانون امور گمرکی: در بسیاری از موارد این قانون از لحاظ مختلف مثل تخلفات یا قاچاق گمرکی در مورد صادرات متناسب با زمان حال نبوده و احتیاج به اصلاحاتی از این بابت دارد.

۵- قانون تشویق صادرات و تولید: این قانون برای زمان خود با زبانی متناسب و احتیاجات در خور تهیه شده است. در حال حاضر جهت تحولات در نوع کالا، بازار، لوازم و ابزار که برای بسته‌بندی کالاهای صادراتی نیاز است و تسهیلاتی از این قبیل در رابطه با مشوق‌های صادرات عملی و کافی نیست.

برای مثال در ورود موقت لوازم بسته‌بندی به عبارتی نظیر، نخ و تسمه و گونی و پوشال اشاره شده که در حال حاضر در بسته‌بندی کالا فقط صادرات پنبه و فرش و خشکبار به صورت عدل نبوده، تنها این قبیل لوازم را لازم داشته باشد. بنابراین چنین ساختاری لازمه توسعه صادرات مورد نظر و بازار امروز صادرات نمی‌باشد.

قسمت دوم- تاریخچه قوانین و مقررات مؤثر بر صادرات

بخش اول- دوره‌های ورود موقت کالا برای صادرات

اول- تعریف

۱- ورود موقت - رویه گمرکی است^۱ که اجازه می‌دهد کالاها بدون پرداخت حقوق و عوارض^۲ ورودی برای

Customs Procedures

۱. رویه گمرکی یا:

۲. حقوق و عوارض ورودی یا «Import duties and Taxes» شامل حقوق گمرکی، عوارض و مالیات‌هایی است که به هنگام ورود توسط گمرک وصول می‌شود و تحت عنوان «عوارض گمرکی» یا «درآمدهای گمرکی» شناخته می‌شوند. در ایران این حقوق شامل:

حقوق گمرکی - سود بازرگانی - عوارض (عوارض شهرداری - عوارض هلال احمر - عوارض ویژه - حق ثبت سفارش بانک مرکزی - تعاون - عوارض هوایی - بهداشتی - بندری و غیره) می‌شد.

مدت معین و برای منظور خاصی که معمولاً در کلیه کشورها مورد نظر است و در قانون گمرک تعیین می‌شود وارد قلمرو گمرکی یک کشور شود و مجدداً در پایان مهلت از آن قلمرو اعاده^۱ (مرجوع) شود.

۲- ورود موقت به شرط صدور مجدد به همان وضع

"Temporary Admission Subject to Re-exportation in The Same State"

در این روش کالای وارد به قلمرو گمرکی بدون اینکه تغییری (غیر از استهلاك عادی) نماید باید در پایان مهلت ورود موقت اعاده شود یا «صدور مجدد شود»

مثال‌های این رویه:

۱- واردات موقت برای نمایشگاه‌های بین‌المللی؛

۲- نمونه‌های بازرگانی "Commercial Samples" که بعد از مهلت مجدداً اعاده می‌شود؛

۳- لوازم حرفه‌ای که برای انجام کار همراه پیمانکاران، فیلمبرداران و متخصصین وارد و مجدداً اعاده می‌شود؛

۴- وسائط نقلیه شامل کانتینرها و ظروف همانند انواع اتومبیل برای حمل بار، مسافر و سواری در این روش کالا نباید تحت عملیات ساخت، پردازش، فراوری و غیره قرار گیرد.

۳- واردات موقت برای تعمیر یا تکمیل

"Temporary Admission for Inward Processing"

در این روش کالا بدون پرداخت «حقوق و عوارض ورودی» به قلمرو گمرکی اجازه ورود می‌یابد و منظور انجام عملیات ساخت، فراوری یا تعمیر به ترتیب "manufacturing"، "Processing" یا "Repair" قرار می‌گیرد.

دوم - واردات موقت کالا برای صادرات

۱- تعریف - این عنوان اگر خواسته باشد به طور صحیح به کار رود به شرح زیر خواهد بود:

«واردات موقت برای تکمیل و به شرط صدور مجدد» و همان اصطلاحی است که در قسمت اول بند ۳ به آن اشاره شد. در این رویه همان‌طور که قبلاً اشاره شد، کالا برای عملیات ساخت، پردازش (تکمیل) موقتاً وارد و سپس مرجوع یا صدور مجدد "Re-exportation" می‌شود.

بنابراین باید به چند نکته توجه کرد:

۱- واردات موقت برای صدور مجدد صحیح است نه برای صادرات؛

۲- در صادرات تمام ارزش کالا جهت مقاصد پیمان سپاری و نظایر آن مورد ارزیابی و توجه است در حالی که در صادرات مجدد، ارزش کار انجام شده مورد توجه جهت پیمان سپاری است؛

۳- در صادرات، صادر کننده در اصل فروشنده کالا می‌باشد، ولی در صادرات موقت، صادر کننده به تعهد خود برای اعاده کالایی که به‌طور موقت تحویل گرفته تا در برابر کار، مزد یا جنس بگیرد عمل می‌کند؛

۴- از لحاظ مقررات گمرکی صادرات در روی فرم اظهارنامه موسوم به «اظهارنامه صادراتی» اظهار و از کشور (قلمرو گمرکی) خارج می‌شود، در حالی که در صادرات مجدد، کالا بر روی فرم «اظهارنامه مرجوعی» اظهار و از قلمرو گمرکی خارج می‌شود؛

۵- صادرات ممکن است همواره مجاز نبوده، بلکه مشروط یا ممنوع باشد (در مورد بعضی کالاها) ولی صادرات مجدد بدون توجه به محدودیت‌ها و ممنوعیت‌ها صورت می‌گیرد؛

۱. کالای مرجوعی یا اعاده به خارج. همان رویه گمرکی صدور مجدد با «Re-exportation» می‌باشد.

۶- صادرات مشمول الزامات قانونی به ویژه رعایت استانداردهای اجباری، بهداشت و نظایر آن است، در حالی که در مورد صدور مجدد چنین الزاماتی نباید وجود داشته باشد؛

۷- صادرات مجدد مشمول بازپرداخت‌های گمرکی و مالیاتی نیست و چنین بازپرداخت‌هایی اصولاً مصداق ندارد، چون در هنگام ورود موقت از هرگونه حقوق و عوارض ورودی معاف بوده. همچنین از مالیات‌ها معاف می‌باشد، در حالی که در مورد صادرات چنین بازپرداخت‌ها معمول و قانونی است؛

۸- صادرات کالا در آمار بازرگانی خارجی وارد می‌شود ولی صادرات مجدد که در حقیقت صادرات غیرمرئی مربوط به خدمات است در این آمار منظور نمی‌شود؛

۹- در مقابل صادرات کالا پیمان ارزی معادل تمام ارزش کالا دریافت و یا اجازه ورود کالا معادل تمام ارزش کالای صادراتی داده می‌شود. ولی در خصوص صادرات مجدد فقط تا حد مزد تکمیل چنین عمل می‌شود؛

۱۰- صادرات قطعی در کشور مقصد تحت عنوان «واردات قطعی» نامیده می‌شود، ولی صادرات مجدد در کشور مقصد، به عنوان کالای ورود مجدد "Re- Importation" یا برگشتی تلقی می‌شود.

۲- تاریخچه طرح و اجرای واردات موقت برای تکمیل و صدور مجدد

- ظاهراً پیدایش این رویه را به قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲/۷/۴ می‌دانند که به موجب ماده ۱۲ این قانون برقرار شده است. ماده ۱۲ قانون مذکور به شرح زیر است:

ماده ۱۲- واردات قبل از صادرات مواد و کالاهای مورد مصرف در تولید، تکمیل، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالاهای صادراتی به صورت ورود موقت با ارائه تعهد یا سفته معتبر به گمرک از پرداخت کلیه وجوه متعلقه به واردات، جز آنچه که جنبه هزینه یا کارمزد دارد، معاف است.

قبل از این قانون عملاً اجازه ورود موقت برای فراوری، ساخت، مونتاژ، آماده‌سازی و نظایر آن داده نمی‌شد و مانع اصلی نیز گمرک بوده که تصور می‌کردند چنین مجوزی در قانون یا آیین‌نامه گمرک وجود ندارد، در حالی که همواره و از قبل از سال‌های ۱۳۳۷ نیز وجود چنین رویه‌ای در قانون گمرک اجازه ورود موقت برای تکمیل را داده است. به آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی مصوب فروردین ماه ۱۳۵۱ نگاهی داریم و ماده ۱۳۷ از فصل پنجم ذیل عنوان قسمت چهارم آیین‌نامه را عیناً نقل می‌کنیم:

«ماده ۱۳۷- نسبت به واردات موقت هرگاه عملیات تعمیر یا تکمیل که مورد نظر صاحب کالا است نوعاً طوری باشد، که مستلزم تغییر شکل کالا و از بین رفتن پلمپ‌ها یا علامت‌های دیگر الصاقی گمرک بوده و در نتیجه تشخیص کالا را در حین بازگشت مشکل یا غیر ممکن سازد، اداره گمرک می‌تواند از قبول آن کالا به عنوان واردات موقت خودداری کند و یا در صورتی که مقتضی بداند عملیات صنعتی مبنی بر تکمیل یا تعمیر را در هر مورد تحت نظارت مستمر قرار دهد. هزینه این نظارت به عهده صاحبان کالا خواهد بود و برای اعمال نظارت صورت مجلس تنظیم و یک نسخه از آن به اظهارنامه موضوع ماده ۱۳۴ این آیین‌نامه ضمیمه خواهد شد.

توضیح:

۱- قید تکمیل در ماده ۱۳۷، برای واردات موقت در اصطلاحات بین‌المللی گمرکی سازمان جهانی گمرک (wco) آمده است: "Temporary Admission For Inward Processing"

و در ذیل این عنوان تکمیل شامل عملیات ساخت و پردازش "manufacturing processing" دانسته است.

۲- طبق ماده ۱ قانون امور گمرکی مصوب خرداد ۱۳۵۰ اصطلاحات سازمان جهانی گمرک پذیرفتنی به منزله قانون گمرک است.

نتیجه: واردات موقت برای صدور مجدد یعنی همان چیزی که از مدلول ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲/۷/۴ برمی آید از قبل از سال ۱۳۴۰ نیز وجود داشته ولی چگونه عمل می شده یا اصولاً عمل می شده یا خیر پیوست (۲) نشان می دهد.

موارد عملی ورود موقت برای تکمیل، آماده سازی، بسته بندی و صدور مجدد

از اواسط سال ۱۳۷۲ به بعد تقریباً این رویه رونق داشته است و عمده کالاهای زیر برای این منظور وارد شده: - منسوجات با هدف تولید البسه و صدور مجدد؛

- مواد اولیه کارخانجات یا واحدهای تولیدی برای به گردش درآوردن جریان تولید و صدور مجدد یا مصرف در داخل. آمار و ارقام موجود در گمرک حکایت از آن دارد که بیشتر این واردات موقت که در حقیقت واردات بدون انتقال ارز بوده و به قصد مصرف در داخل ولی تحت عنوان «واردات موقت برای صدور مجدد» با استفاده از مدلول ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲/۷/۴ به گمرک اظهار و مرخص شده است. هرگز اعاده نشده و عملاً صادراتی از محل آنها صورت نگرفته و دولت هم ناگزیر از صدور مصوبه و تعیین راه حل قانونی برای تسویه تعهدات واردکنندگان این قبیل کالاهای کشور شده است.

تحلیل جدول مربوط به پیوست (۲)

۱- سطر اول مربوط به ستون دوم جدول حکایت از آن دارد که بین سال های ۱۳۴۰ الی ۱۳۷۲ و حتی در حال حاضر نیز با توجه به سطر دوم و ستون دوم، با وجود این که برای ورود موقت جهت تکمیل مستند قانونی «ماده ۱۳۷ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی وجود داشته، و در عین حال واردات موقت به این منظور اعم از کالای مجاز، مشروط و غیر مجاز (ممنوعیت به اعتبار ملاحظات اقتصادی) فقط منوط به کسب نظر و موافقت گمرک بوده است. برای سال های ۱۳۴۰ (حتی قبل آن) لغایت ۱۳۷۲ سابقه ای از واردات موقت برای تکمیل به طور جدی و قابل ذکر وجود نداشته است.

دلایل عدم وجود سابقه

دلایل عدیده ای وجود دارد که بین سال های ۱۳۴۰ و حتی قبل از آن تا اواخر ۱۳۷۲ مورد قابل ذکری از تکمیل به معنی وسیع آن که در برگیرنده عملیات ساخت یا فرآوری می باشد وجود ندارد که ذیلاً نام برده می شوند:

۱- عدم وجود تکنولوژی و یا مهارت، وسایل و ابزار کار مناسب یا وجود ظرفیت خالی واحدهای تولیدی و حتی فقدان تکنولوژی، مهارت یا واحد تولیدی قابل توجه تا اواخر سال های ۱۳۴۹.

۲- در اوایل سال های ۱۳۵۰ و بعد آن با وجود توسعه صنایع (هرچند مونتاژ ولی روبه رشد) وجود سیاست های خاص در بازرگانی خارجی، خواه در جهت وابستگی، یا مصرف منابع ارزی یا هر فاکتور مشابه یا برحسب اتفاق میل و رغبت و انگیزه خاصی در جهت رشد صنعت روبه موسوم به "Buy Back" که از دل آن واردات موقت برای تکمیل نیز در می آید وجود نداشت به همین لحاظ این تفکر که کالایی

وارد کنیم و خدمات بر روی آن انجام داده و صادرات غیر مرئی داشته باشیم، باز هم به دلیل فراوانی منابع ارزی حاصل از صادرات نفت وجود خارجی پیدا نکرد و هرگز عملی نشد.

۳- در تمام این مدت گمرک هم چون با این پدیده عملاً مواجه نبود، به تدریج این تصور را پیدا کرد که مراد از تکمیل، فقط عملیاتی مثل رنگ کردن یک اتاق اتوبوس و نظایر آن است و بدون این که بخواهد به مفاد ماده ۱۳۷ توجه نماید که در آنجا تغییر شکل را به طور وضوح نام برده، بدیهی است با توجه به عوامل برشمرده قبلی کسی هم اصراری به قبول گمرک نداشت، چون عملاً تا این اواخر یعنی سال های ۱۳۶۱ به بعد این موضوع هم مطرح نبود که می شود کالایی آورد و فراوری کرد و مزد گرفت یا کالا گرفت به روش "Tsil System" و اعاده (صدور مجدد) داد.

۴- همزمان با کاهش درآمدهای ارزی از نفت و طرح توسعه صادرات، یا قبل از آن تأمین ارز واحدهای تولیدی از محل فعالیت در پر کردن ظرفیت های خالی با انعقاد قرار داد معامله متقابل موسوم به "Buy back" صورت می گرفت. در گمرک چون ماده ۱۳۷ اجرایی شد و این خود مشکلاتی به وجود آورده بود که این وضعیت منجر به وضع ماده ۱۲ قانون صادرات و واردات شد.

۵- میزان تضمین مقرر برای واردات موقت با توجه به نرخ برابری ارز در سال های ۱۳۴۰ تا اواخر ۱۳۷۲ مانعی برای قبول گمرک نسبت به ماده ۱۳۷ موصوف بوده است.

طبق ضوابط مقررات گمرکی برای واردات موقت (از جمله واردات موقت مواد و قطعات برای فراوری، ساخت یا مونتاژ و آماده سازی) و صدور مجدد اگر کالا از نوع مجاز باشد یا مجاز مشروط غیر مجاز دو حالت خواهد داشت که میزان تضمین یا سپرده نقدی برای حصول اطمینان از اعاده یا صدور مجدد کالا در هنگام معین بستگی به مجاز یا مشروط و غیر مجاز بودن کالا دارد که حسب مورد میزان تضمین به شرح زیر محاسبه می شود:

میزان تضمین واردات موقت برای صدور مجدد (به ویژه کالای ماده ۱۳۷ آیین اجرایی قانون امور گمرکی با فرض ارزش گمرکی کالا A)	
کالایی که ورود قطعی آن مجاز است	کالایی که ورود قطعی آن مشروط یا غیر مجاز است.
$(a+b)+T=S$	$[(a+b)+T]+NA=S$

توضیح بیشتر در مورد اختصارات طبق جدول ۲ می باشد.

$$A = CIF+x+y$$

x = حق ثبت سفارش

y = سایر هزینه ها و ورود به مرز

$$a = \%nA$$

$$b = \%mA$$

%n = نرخ حقوقی گمرکی و سود بازرگانی

%m

T = سایر عوارض غیر از a و b

N = معمولاً ۳ برابر ارزش ... یا ۴ یا ۳

جدول ۲- نمایش ارزش گمرکی و حقوق و عوارض ورودی از ۱۳۴۰ الی ۱۳۷۲

جدول نمایش جزئیات حقوق ورودی	جدول نمایش ارزش گمرکی
با فرض: نرخ حقوق گمرکی %n	ارزش صادراتی: EXW
نرخ سود بازرگانی %m	C — FOB
و: ارزش کالا A	FAS
	FCA
خواهیم داشت:	I بیمه بازربری
حقوق گمرکی %nA = a	F کرایه حمل
سود بازرگانی %mA = b	CIF +
T =:	X + حق ثبت سفارش
عوارض شهرداری %۶(a+b)	سایز هزینه‌ها Y:
عوارض هلال احمر %۱/۵(a+b)	<u>CIF+X+Y=A</u>
تعاون %۱/۵A یا %۱	
حق ثبت سفارش X	
سایز هزینه‌ها Y	
<u>[(a+b)+T]</u>	
حقوق و عوارض ورودی:	

با توجه به جدول شماره ۲، میزان تضمین برای اطمینان از صدور مجدد ورود موقت برای تکمیل یا تعمیر و نرخ برابری ارز با ریال به طور رسمی در سال‌های ۱۳۴۰ تا اواخر آبان ماه ۱۳۷۲ که به موجب قانون مقررات صادرات و واردات و ماده واحده نرخ برابری برای محاسبات در گمرک «نرخ شناور» ارز مقرر گردید، و با توجه به سیر تحولات در نرخ ارز که به تدریج از بعد از انقلاب جمهوری اسلامی ایران، افزایش در برابری را نشان می‌دهد، ملاحظه می‌شود که محاسبات میزان تضمین، حداقل تا اواخر آبان ۱۳۷۲ که مبدأ تغییر نرخ برابری است، در مقایسه با نرخ واقعی برابری ارز با ریال، که بعضاً به دو برابر یا بیشتر از نرخ شناور نیز می‌رسد یا می‌رسید، مبنای مطمئن برای اجبار و الزام متعهد به صدور مجدد کالا نبوده و همین امر باعث می‌شد، که گمرک از اجرای ماده ۱۳۷ موصوف، به بهانه این که منظور از تکمیل در فصل مربوط به واردات موقت عملیات فراوری، ساخت و یا مونتاژ نبوده، سرباز زند و از این رو سابقه‌ای در تکمیل برای واردات موقت در این دوره مشاهده نمی‌شود، به عبارت دیگر در سال‌های ۱۳۴۰ تا ۱۳۴۸ یا حتی ۱۳۴۹ عدم تحولات صنعتی در ایران و یا عدم وجود مزیت‌های نسبی برای قبول سفارشات تکمیل در داخل، مجالی برای واردات تحت عنوان مذکور باقی نگذاشت و در سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۶ درآمدهای حاصل از صادرات نفت، مجال اندیشیدن به این شیوه را برای دست‌اندرکاران و طراحان سیاست‌های بازرگانی کشور فراهم نمی‌ساخت.

سال ۱۳۵۷ بحران برای دولت وقت و شروع انقلاب در کشور خود به خود تمام مسائل را تحت الشعاع قرار داد، سال‌های ۱۳۵۸، ۱۳۵۹، ۱۳۶۰ و حتی تا سال‌های ۱۳۶۵ باز هم همان سنت همیشگی، اتکاب به نفت و درآمدهای حاصل از آن، علی‌رغم جنگ تحمیلی، استفاده از این رویه را به دست فراموشی سپرد، ولی در

اواخر همین سال‌ها، با کم شدن درآمد نفت و محدود شدن واردات، فکر استفاده از شیوه «بیع متقابل» با توجه به ظرفیت‌های خالی بسیاری از واحدهای تولیدی کشور، تقویت یافت ولی از طرف دیگر گمرک همچنان با وجود مجوز قانونی «ماده ۱۳۷» از قبول واردات موقت برای تکمیل خودداری می‌نمود و این امر ادامه داشت، تا با تجدید نظر در قانون مقررات صادرات و واردات، همان‌طور که یاد شد، طی ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲/۷/۴ صریحاً اجازه ورود کالا تحت عنوان «واردات قبل از صادرات ...» داده شد و این رویه رونق گرفت که ذیلاً به تحلیل آن می‌پردازیم:

۲- سطر اول، ستون دوم (پیوست ۲) تحت عنوان (کالا برای تکمیل) نشان می‌دهد که برخلاف سال‌های ۱۳۴۰ تا اواخر آبان ۱۳۷۲، ورود موقت مواد و قطعات برای ساخت یا مونتاژ یا فرآوری در داخل و به قصد صدور مجدد، معمول بوده است و از همان شروع با توجه به تسهیلات و امتیازات این نوع از تقسیمات واردات با استقبال مواجه بوده و هنوز هم اگر محدودیت‌هایی چند نباشد ورود این کالا سیر صعودی خواهد داشت.

تسهیلات و مزایایی که این رویه با توجه به ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات برای واردکننده دارد در مقایسه با قانون گمرک و ماده ۱۳۷ موصوف به شرح زیر است:

۱- مقررات جدید (م ۱۲-ق-ص-و) اجازه ورود موقت هر نوع مواد قطعات و اشیاء را برای مصرف در تولید، تکمیل، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالاهای صادراتی به صورت موقت فقط با ارائه تعهد یا سفته معتبر به واردکننده داده است. در حالی که اگر قرار بود ورود موقت برای این منظورها به اعتبار ماده ۱۳۷ انجام می‌گرفت، قطعاً و با توجه به این که اگر کالاهای موضوع واردات موقت مشروط و یا غیر مجاز و یا در صورت مجاز بودن منوط به انجام مراحل ثبت سفارش است، اولاً تعهد بدون پشتوانه قانونی و معتبر مطرح نبود، ثانیاً سفته پذیرفته نمی‌شد و بلکه طبق فرمول زیر نقداً یا به طور سپرده یا ضمانتنامه بانکی تأمین حقوق و عوارض ورودی و جرائم احتمالی به عمل می‌آمد:

اگر میزان تضمین یا سپرده را S فرض کنیم:

$$S = [(a+b) + T] + NA$$

چنانچه قبلاً در جدول مربوط ملاحظه شد، مفهوم این فرمول عبارتی به شرح زیر خواهد بود:

«میزان سپرده یا تضمین بانکی معتبر برای واردات موقت مجموع حقوق گمرکی، سود بازرگانی و عوارض است که به ورود قطعی کالا تعلق می‌گیرد، به علاوه چند برابر ارزش کالا در گمرک که این چند برابر معمولاً با فرض عدم ایفا تعهد واردکننده و تلقی قاچاق گمرکی حداقل $N=3$ می‌باشد».

نتیجه - با توجه به عدم وجود مکانیزم مطمئن و قوی در تشویق واردکننده به ایفای تعهد و عدم کارایی سفته و حتی میزان مقرر برای سپردن تعهد یا تسلیم سفته حجم واردات موقت برای صدور مجدد روبه تزايد بوده است.

۲- مهلت ورود موقت به موجب مقررات جدید و طبق آیین نامه مربوط (ماده ۲۴ آیین نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات مصوب فروردین ماه ۱۳۷۳) یکسال از تاریخ ورود مواد می‌باشد، در حالی که برای واردات موقت به استناد ماده ۱۳۷ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی مهلت متناسب با مدتی که عرفاً برای انجام خدمات برای تبدیل مواد به کالای نیمه ساخته یا ساخته شده لازم باشد، داده می‌شود، ممکن است یک ماه، چند ماه و حتی یکسال و بیشتر هم باشد.

۳- در مورد مقررات جدید اجازه داده شده که وارد کننده الزاماً با شخصی که کالا را برای صدور مجدد اظهار می‌کند یکی نباشد، بلکه ارائه پروانه ورودی برای تسویه حساب واردات موقت است، در حالی که چنین امری در مورد ماده ۱۳۷ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی صدق نمی‌کند.

۴- موافقت با ورود موقت مواد اولیه، قطعات و اشیاء برای تکمیل (پردازش- تولید- فراوری - بسته‌بندی و غیره) به هیچ وجه، چه در مورد کالای مجاز، مشروط و غیر مجاز هیچ کدام با استفاده از ماده ۱۳۷ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی نیازی به کسب مجوز وزارت بازرگانی، صنایع، معادن، کشاورزی، جهاد و سایر وزارتخانه‌ها را ندارد و فقط کسب موافقت گمرک کافی می‌باشد. در حالی که برای ورود موقت به استناد ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات، مجوز وزارتخانه صنعتی مربوطه در جهت ایجاد تسهیلات در اخذ تعهد یا سفته ضروری است.

با اجرای ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات، چون واردات قطعی جهت مصرف به دلیل محدودیت‌های ناشی از کمبود ارز و ضرورت واردات کالاهایی که در اولویت قرار دارند عملاً با مشکل روبرو شده و بخشی از تقاضاها به این دلیل و حتی به دلیل غیر مجاز بودن کالا از محل واردات موقت موضوع ماده ۱۲ قانون انجام گرفته است.

به عبارت دیگر از زمانی که ماده ۱۲ قانون موصوف اجازه ورود موقت را با هدف توسعه صادرات داده است، فقط واردات موقت به خوبی انجام گرفته. ولی عملاً از صادرات یا صادرات مجدد این مواد در قالب کالا ساخته شده خبری نشده است.

به طوری که در بسیاری از موارد گمرک ایران مجبور به تعقیب تعهدات یا طرح دعوی برای سفته‌هایی شده که خود به خود قابل تبدیل به وجه نقد و واریز آن به حساب خزانه جهت جبران حقوق و عوارض ورودی و جریمه قاچاق نبوده است.

همین اطمینان که وارد کنندگان قصد صدور مجدد را نداشته‌اند، موجب گردیده است، که موضوع در ستاد پشتیبانی برنامه تنظیم بازار مطرح و به شرح زیر تصویب نمایند:

«در جلسه مورخ ۱۳۷۵/۸/۶ ستاد پشتیبانی برنامه تنظیم بازار نامه شماره ۷۸۹۶۶/۱۳۷۵/۱۴/۷۱ مورخ ۱۳۷۵/۶/۴ گمرک جمهوری اسلامی ایران، موضوع درخواست تعیین تکلیف نحوه اعاده مواد اولیه و کالاهای ورود موقت ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات مطرح شد و به شرح زیر به تصویب رسید:

۱- موارد مربوط به نحوه تشخیص، کیفیت و همچنین چگونگی مرجوع نمودن عین مواد اولیه و کالاهای ورود موقت به عهده رئیس کل گمرک و وزیر دستگاه اجرایی ذی ربط می‌باشد.

۲- در مواردی که صاحبان کالا یا مواد اولیه، بنا به دلائلی متقاضی ترخیص کالا یا مواد اولیه باشند، با توجه به بند یک مصوبه، ترخیص کالا یا مواد اولیه مذکور از طریق کمیته چهار نفره موضوع مصوبه شماره ۱۵۷۸۵/ت/۹۵۴۳ مورخ ۱۳۷۴/۸/۶ هیئت وزیران و با پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی و سایر هزینه‌های متعلقه خواهد بود.»

نتیجه- وجود این مصوبه ثابت می‌کند که دولت هم این واقعیت را پذیرفته است که کالاهای وارده از محل ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات، هر چند با هدف تشویق صادرات بوده، چون عملاً برای این منظور توسط وارد کننده، وارد نشده و چیزی هم برای صدور وجود ندارد، مصرف شده در داخل تلقی و

مثل واردات قرضه ولی فارغ از الزامات ثبت سفارش و دیگر ملاحظات ارزی و غیره با آن رفتار شود. در این میان فقط منافع واردکننده و البته به قیمت آثار زیان باری که در اقتصاد کشور باقی گذاشته و همچنین زیان مصرف کننده که هم پول بیشتری پرداخته و هم کالای نامرغوب، غیر استاندارد و نامناسبی را تحویل گرفته، حفظ شده است.

اصولاً در رابطه با واردات موقت دقت زیادی در خصوص رعایت استانداردهای اجباری و حتی بهداشت و مرغوبیت کالا نمی شود، که البته باید این ملاحظات را جدی بگیرند. اخیراً نیز در پی استعلام گمرک از ادامه کس مقررات صادرات و واردات ظاهراً برای رعایت استاندارد در مورد واردات موقت موضوع ماده ۱۲ موصوف را منتفی دانسته اند. با این ترتیب تکلیف مصرف کننده داخلی و سرمایه ای که صرف چنین کالاهایی می شود از پیش معلوم است.

خلاصه کلام این که ماده ۱۲ و این رویه به عوض کمک به اقتصاد کشور یا توسعه صادرات، بلا و آفت اقتصاد و خلاف جهت توسعه صادرات عمل می کند، ضمن این که موجب می شود کالای نامرغوب نیز در زیر چتر حمایت و شعار توسعه صادرات با این رویه اجازه ورود بگیرد.

بنابراین و با اعتقاد به اصل مفید بودن روش واردات موقت به شرط صدور مجدد برای بهبود وضع فعلی و نظم و انتظام بیشتر و تحقق اهداف مورد نظر از این شیوه واردات به طور جدی برای اشخاصی که خواسته باشند از این طریق ارزی به کشور وارد نمایند توصیه می شود به شرح پیشنهادی عمل شود.

«پیشنهاد»

ضوابط واردات موقت کالا برای صدور مجدد

واردات موقت برای صدور مجدد با رعایت ضوابط زیر میسر است:

۱- ورود مواد اولیه، قطعات برای فراوری، مونتاژ، ساخت و حتی بسته بندی و صدور مجدد صرف نظر از شرایط ورود (مشروط - غیر مجاز) به استثناء کالاهایی که شرعاً یا قانوناً ممنوع ورود می باشند فقط با اجازه گمرک و به شرط اعاده در پایان مهلت مقرر با انجام تشریفات گمرکی و رعایت سایر مقررات بلامانع است.

۲- مقررات مربوط به استانداردهای اجباری و بهداشت و قرنطینه و سلامت کالا لازم الاجراء می باشد.

۳- وزارت صنایع در بدو ورود برآوردهای فنی به منظور تسهیل بازشناسی کالا در هنگام صدور مجدد از لحاظ حصول اطمینان به انجام صحیح تعهد واردکننده را به عهده دارد، ضایعات و دیگر موارد قابل محاسبه از پیش تعیین و جهت تسویه بعدی به گمرک ارائه می شود.

۴- ثبت سفارش واردات موقت کالا به هیچ وجه میسر نبوده و اصولاً شرط این است که کالای ورود موقت در اجرای قرارداد «بیع متقابل» در مقابل فرد برای تولید و فراوری به طور امانی وارد شده است.

۵- گمرک موظف است ضبق مقررات مربوط به واردات موقت تضمین لازم جهت تأمین حقوق و عوارض ورودی و جرائم احتمالی در صورت عدم خروج یا اعاده کالا اخذ نماید. میزان تضمین بانکی یا سپرده نقدی در مورد کالای مشروط و غیر مجاز معادل جریمه احتمالی برای قاچاق گمرکی است.

۶- مهلت مجاز برای فراوری و اعاده کالا متناسب با نوع فعالیت و میزان کالای ورودی با تشخیص و تأیید وزارت صنایع خواهد بود.

- ۷- کالای موضوع واردات موقت برای فراوری و صدور مجدد در صورتی که به هر دلیل ساخته نشده و عیناً برای صدور مجدد عرضه شود در صورت تطبیق و احراز صحت قابل صدور می باشد.
- ۸- در هر حال اگر کالای موضوع واردات موقت موضوع این عنوان بخواهد در داخل مصرف شود باید تمام شرایط و ضوابط واردات قطعی را احراز نماید در غیر این صورت چاره‌ای جز اعاده به خارج ندارد.
- ۹- هر گاه کالایی که به این ترتیب وارد شده ارائه و اعاده نشود قاچاق گمرکی تلقی و با آن مطابق مقررات رفتار خواهد شد.
- ۱۰- ارزش حاصل از خدمات کالای ورود موقت برای صدور مجدد مثل ارزش حاصل از صادرات قطعی است و در هر حال تا پنجاه درصد ارزش خدمات برای ورود کالا در اختیار ذی نفع قرار داده می شود.

بخش دوم- «مبادلات پیلهوری»

- مبادلات پیلهوری بر می گردد به مصوبه شماره ۴۲۹۲-۱۳۴۵/۵/۱۲.
- سقف ارزش و ضوابط از ابتدا به شرح زیر بوده است:
- هر پیلهور مجاز بوده تا سقف ۵۰۰/۰۰۰ ریال کالا صادر و به همین میزان با پرداخت حقوق متعلقه وارد نماید. در مقابل صادرات در هر بار پیمان از صادر کننده اخذ می گردید و می بایست این پیمان بعد از ورود کالا تسویه شود. بدیهی است که به مجرد تسویه پیمان ارزی، باز هم مجاز بوده که کالا به همان میزان سقف مجاز صادر و به همین ترتیب تسویه نماید.
 - طبق مقررات مصوبه ۸۱-۲۱-۶۰۷/م ن - ۱۳۶۳/۴/۲۳ سقف مبادلات پیلهوری به یک میلیون ریال افزایش یافته.
 - مراحل بعدی سقف تا میزان ۵۰۰۰۰۰ دلار برای هر پیلهور تعیین گردید.
 - از محل موافقتنامه‌ای بازرگانی با کشورهای شوروی سابق سقف متناسب با میزان سهمیه هر استان برای هر پیلهور جداگانه تعیین می گردید.
 - در مقررات سال ۱۳۷۳ به طور کلی سقف و محدودیت حذف شد و تاکنون نیز ادامه دارد، ولی هر پیلهور به هر میزان که بتواند صادر کند. به شرط تودیع پیمان ارزی که با این ترتیب جز در زمان کمی که پیمان ارزی لغو شده بود، دیگر برای پیلهور صدور یا ورود کالا صرف نمی کند و عملاً تعطیل این بخش از فعالیت های تجارت خارجی را شاهد بوده ایم.
 - در سال های اخیر مبادلات پیلهوران عمدتاً در ورود و صدور در بازارچه های ضرری موضوع ماده ۱۱ قانون مقررات صادرات و واردات متمرکز شده است. فعالیت بازارچه ها تا حجم معینی صادرات و واردات را در بر می گیرد. هر بازارچه پنج میلیون دلار صادرات و پنج میلیون دلار واردات می تواند انجام دهد و واردات موکول به صادرات کالا گردیده است. پیلهوران نیز در همین قالب با سهمیه بندی که استانداری ها و اداری کل بازرگانی می کنند فعالیت دارند.

بخش سوم- دوره های برقراری پیمان ارزی

- با توجه به قانون «واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران مصوب ۱۳۳۶/۱۲/۲۴» و مدلول ماده ۵ این قانون به شرح زیر پیمان ارزی در سال های ۱۳۴۰ و بعد آن وجود داشته است:

«ماده ۵- صادرکنندگان مکلفند در موقع صدور کالا تعهد ارزی بر اساس ارزیابی گمرک به بانک ملی ایران سپرده و ارز حاصل از صادرات خود را به ایران انتقال داده و با رعایت تبصره این ماده به بانک‌های مجاز بفروشند. بانک ملی ایران به خرید ارزهای مذکور و همچنین ارزهای قبل از صادرات مکلف و بانک‌های مجاز مختارند.»

در سال ۱۳۵۲ به موجب مصوبه ۳۵-۲۶۵ مورخ ۱۳۵۲/۱۰/۱۱ پیمان ارزی صادرات لغو شد، ولی بعد از پیروزی انقلاب مجدداً در سال ۱۳۵۸ به موجب مصوبه مورخ ۱۳۵۸/۲/۱۳ پیمان ارزی برقرار شد. بعدها در تاریخ اوائل ۱۳۶۹ پیمان ارزی تقریباً به صورت صوری اخذ می‌شد و در فاصله ۱۳۷۲ تا ۱۳۷۳ عملاً بار دیگر مسأله پیمان منتفی گردد. در تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۱۵ مجدداً پیمان ارزی برقرار شد که میزان آن با تخفیف حدود ۵۰ درصد بوده است. بعدها از تاریخ ۱۳۷۴/۲/۳۱ میزان پیمان تا صد در صد افزایش پیدا کرد و به اوج خود رسید. که تقریباً تا کنون نیز ادامه دارد.

جدول شماره ۳، نمایش دوره‌های برقراری پیمان ارزی است.

جدول ۳- تخفیف / معافیت / پیمان ارزی برای صادرات غیر نفتی ۱۳۴۰-۱۳۷۵

سال	پیمان ارزی	پیمان ارزی و تخفیف	پیمان ارزی / تخفیف و معافیت بعضی اقلام	معافیت	پیمان صوری / معافیت بعضی اقلام / تخفیف
۱۱ ۱۳۴۰-۱۳۵۲/۱۰	+
۱۳ ۱۳۵۲/۱۰ ۱۱-۱۳۵۸/۲	+
۱۳۵۸/۲/۱۳-۱۳۶۸
۱۳۶۹-۱۳۷۲/۷ ۴	+
۱۳۷۲/۷ ۴-۱۳۷۳/۱۱ ۱۵	+
۱۳۷۳/۱۱ ۱۵-۱۳۷۴/۲ ۳۱
۱۳۷۴/۲/۳۱-۱۳۷۵	+

۱- قیمت‌گذاری کالای صادراتی

۱- به موجب ماده ۱۸ آیین‌نامه اجرایی قانون واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران مصوب فروردین ماه ۱۳۳۷ و به منظور اجرای ماده ۵ قانون معاملات ارزی، کالاهای صادراتی از طرف گمرک تعیین ارزش می‌شود. معیار تعیین ارزش نرخ عمده فروشی بازار داخلی بوده است.

ماده ۲۱۳ آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی مصوب فروردین ماه ۱۳۵۱ نیز در تعیین ارزش کالای صادراتی چنین نقل نموده است:

«..... ارزش کالای صادراتی در گمرک عبارت است از بهای عمده فروشی بازار داخلی به اضافه هزینه بیمه و باربندی و حمل و نقل متعلق و سایر هزینه‌هایی که به آن کالا تا وصول به مرکز کشور تعلق می‌گیرد و هزینه باربری در گمرک و سایر عوارضی که به گمرک خروجی پرداخت می‌شود نیز به این بها اضافه می‌گردد و در مواردی که طبق ماده ۵ قانون واگذاری معاملات ارزی و آیین‌نامه اجرایی آن برای کالای صادراتی نرخ تعیین شده باشد، ارزیابی گمرک با رعایت سایر مقررات بر اساس نرخ‌های تعیین شده خواهد بود.»

۲- به موجب تبصره ۱۱ اصلاحی ماده ۱۸ آیین نامه اجرایی قانون واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران به شرح:

«تبصره ۱- به منظور تعیین نوع عمده فروشی کالاهای صادراتی، مرکز توسعه صادرات ایران هر زمان که مقتضی باشد کمیسیونی با حضور نمایندگان وزارت بازرگانی، وزارت کشاورزی و عمران روستایی، وزارت صنایع و معادن، گمرک ایران، اتاق بازرگانی و بانک مرکزی ایران در محل مرکز تشکیل می دهد که حداقل قیمت صادراتی کالاهارا تعیین و برای اطلاع صادرکنندگان و اجرا به گمرک ایران ابلاغ خواهد نمود.»

۳- به موجب ماده ۲۲ قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۶۶/۴/۱۱ قیمت گذاری کالای صادراتی به کمیسیونی مرکب از نمایندگان وزارت بازرگانی، بانک مرکزی، وزارتخانه صنعتی ذی ربط، مرکز توسعه صادرات و گمرک ایران، که با حضور نمایندگان اتحادیه های مربوط به معرفی اتاق بازرگانی و صنایع معادن شرکت می نمایند، محول شده است.

۴- در مقررات صادرات و واردات کار قیمت گذاری کالای صادراتی به وزارت بازرگانی محول می شود که البته همان کمیسیون موضوع ماده ۲۲ قانون مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۶۶ کماکان کار قیمت گذاری را عهده دار شده که هنوز هم ادامه دارد.

۲- تخفیف در قیمت گذاری کالای صادراتی

اصولاً تحت این عنوان مرحله یاروشی خاص وجود ندارد، بلکه قیمت گذاری کالای صادراتی که با توجه به ضوابطی صورت می گیرد، هر آینه به دلایل موجه اضافه یا کمتر از قیمت های معاملاتی واقعی در بازارهای خارجی تشخیص داده می شود، که این امر ممکن است توسط کمیسیون یا مشتریان تحقیق و مطرح و مورد رسیدگی قرار گیرد، نسبت به تعدیل آن اقدام و مصوبات کمیسیون اصلاح می شود و گمرک و بانک و صادرکننده هر کدام موظف به قبول و اعمال تصمیمات و مصوبات کمیسیون خواهند بود.

با این ترتیب ارزش صادراتی اقلام صادراتی تثبیت و برای مدتی که می تواند ثابت باشد ملاک محاسبات اخذ پیمان قرار می گیرد و هرگاه ایجاب نماید تقلیل یا افزایش پیدا می کند.

اعمال تخفیف در ارزش صادراتی بدون تعدیل در نرخ های صادراتی، برای معافیت بخشی از قیمت، از تودیع پیمان ارزی هرگز مرسوم نبوده و منطقی هم نیست، اما این امر با اعطاء تخفیف مستقیم در میزان پیمان میسر بوده و در بسیاری از دوره ها شاهد آن هستیم که از ۱۰ درصد تا ۵۰ درصد تخفیف در پیمان منظور گردیده است.

این تخفیف ها با صدور فهرست متضمن اقلام کالا و میزان معافیت هر چند یکبار به اطلاع صادرکنندگان می رسد. انگیزه اعمال تخفیف، جو فشار صادرکننده بر نظام تجارت خارجی است.

پیشنهاد

قیمت گذاری کالای صادراتی توسط کمیسیون موصوف سنجیده تر و کارشناسانه تر باید انجام پذیرد. در این میان نقش مرکز توسعه صادرات را نباید از نظر دور داشت، که البته نقش کنونی این مرکز چندان فعال از این لحاظ نبوده و فقط تابع چانه زدن های اتحادیه های صادرکنندگان و حل و فصل موردی اختلافات ناشی از قیمت گذاری است که نه این روش را می توان علمی، کارشناسانه و منطقی و نه به صلاح توسعه صادرات

دانست. به طوری که هر زمان منافع فردی صادر کنندگان اقتضاء نماید شاهد افزایش قیمت صادرات و بر عکس خواهیم بود.

دوره معافیت پیمان بین سال‌های ۱۳۷۳-۱۳۷۳ یا قبل از آن اجازه واردات در مقابل صادرات تا صد در صد برای دوره‌ای بعد از ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۲ که به تدریج پیمان ارزی رنگ باخته تا مرحله‌ای می‌رسد که صورتی عمل می‌کند. شاهد افزونی میل صادر کنندگان به تعیین قیمت‌های صادراتی به بیش از قیمت معاملاتی هستیم و بر عکس در سال‌های ۱۳۷۳ به بعد تمایل به تقلیل قیمت‌های صادراتی که هر کدام دلیل خاص خود را دارد. برای مثال در زمان تمایل به تقنیل قیمت‌های صادراتی مواجه با تنگناهایی برای صادر کنندگان نظیر عدم امکان واردات در مقابل صادرات تا صد در صد یا تا حد مورد انتظار صادر کنندگان و الزام به معرفی ارز به سیستم بانکی هستیم.

دوره تمایل به افزایش قیمت‌های صادراتی از طرف صادر کنندگان، وجود مکانیزم تشویقی مثل آزادی واردات در مقابل صادرات و عدم وجود راه‌های دیگر برای واردات به کشور است. در حالت اخیر صادر کننده علی‌رغم ارزش معاملاتی کالا صادراتی حاضر است قیمت کالای صادراتی را بر مبنای نرخ نامه‌های موجود که به مراتب بیشتر از بهای معاملاتی است در گمرک تقویم تا بتواند به همان اندازه از امتیاز واردات استفاده نماید.

با توجه به این نکات قیمت‌ها باید چنان تعیین شوند و اطلاعات بازارهای جهانی، چنان به موقع در کمیسیون عرضه و تجزیه و تحلیل شوند که کمتر نیاز به تعدیل قیمت‌ها، حداقل برای یک دوره ۶ ماهه باشد. با این ترتیب مشکل قیمت‌گذاری که بعضاً مانعی برای صادرات عنوان می‌شود و عملاً دستخوش جوسازی‌هایی است که جامعه صادر کنندگان هر زمان صلاح بدانند آن را دامن می‌زنند، برای همیشه حل خواهد شد. طبق آخرین تغییرات در مقررات و مصوبات دولت در حال حاضر یعنی در سال ۱۳۷۷ شاهد هستیم که در صادرات همچنان:

- ۱- پیمان ارزی برقرار است.
- ۲- صد در صد ارز حاصل از صادرات در اختیار صادر کننده قرار می‌گیرد تا بعد از معرفی به بانک، خود یا با واگذاری به اشخاص در بورس اوراق بهادار در مهلت پیمان با عنایت به ارقام قابل ورود در مقابل صادرات که به عدد ۲۹ می‌رسد با اخذ مجوزهای مربوطه اقدام به ورود کالا نماید.
- ۳- صادر کنندگانی که کالا را به صورت اعتبار اسنادی برگشت‌ناپذیر می‌فروشند از توزیع پیمان ارزی معاف بوده ولی از لحاظ سایر موارد مشمول بند ۲ بالا می‌باشند.
- ۴- برای بازاریابی و هزینه‌های سفر صادر کنندگان در چارچوب بررسی‌های بازار و بازاریابی از محل پیمان ارزی با تشخیص مرکز توسعه صادرات ارز در اختیار آنان قرار می‌گیرد.
- ۵- کالاهایی که برای بازاریابی ارسال می‌شود با تشخیص مرکز توسعه صادرات از پیمان ارزی معاف است.

بخش چهارم - ممنوعیت‌های صادرات

ممنوعیت صادرات به لحاظ زیر ممکن است مطرح باشد:

- ۱- ممنوعیت از لحاظ شرعی؛
- ۲- ممنوعیت صدور مواد مخدر؛

۳- ممنوعیت صدور میراث فرهنگی؛

۴- ممنوعیت صدور عتیقه؛

۵- ممنوعیت صدور کالاهایی که مطابق استانداردهای اجباری و ضوابط بهداشتی نیستند؛

۶- اسلحه و مهمات جنگی (مگر با اجازه دولت)؛

۷- ممنوعیت‌های دارای جنبه اقتصادی.

پنج مورد نخست به طور کلی و مورد ۶ با شرط مجوز صدور دولت تقریباً از بحث ما خارج است.

موضوع بند (۷) که سایر کالاها غیر از موارد ۶ بند اول را تشکیل می‌دهند.

نگاهی به جدول شماره ۴ و رنوس سه قلم عمده کالاهای صادراتی یا ترکیب کالاهای صادراتی از یک طرف و شناختی که از ریز اقلام ردیف ۱ و ۲ و ۳ داریم به خوبی می‌توان روند تحولات یا تغییرات شرایط صدور صادرات غیرنفتی را تبیین کرد. برای این کار نخست لازم است به زیر گروه هر یک از عناوین توجه و دقت نماییم:

۱- کالاهای سنتی و کشاورزی.

الف- کالاهای سنتی.

-- فرش دستباف.

-- صنایع دستی.

ب- کالاهای کشاورزی.

-- خشکبار و پسته.

-- گیاهان دارویی و صنعتی. صمغ‌ها، عصاره‌ها و غیره.

-- حبوبات و میوه.

-- گوشت، برنج.

-- فرآورده‌های آماده غذایی.

-- سیب زمینی و پیاز.

۲- کلوخه‌های کانی - فلزی.

۳- کالاهای صنعتی.

- لوازم خانگی.

- وسایط نقلیه.

- مواد اولیه صنایع فلزی.

- محصولات پتروشیمی.

در این سه عنوان تقریباً شرایط صدور به شرح زیر از ۱۳۴۰ تا ۱۳۷۵ بوده است:

۱- از بین کالاهای سنتی، موردی برای ممنوعیت یا حتی محدودیت جز در مواردی که مسأله استاندارد و کیفیت کالا مطرح بوده دیده نشده است. بنابراین به طور کلی کالاهای سنتی همواره مجاز و بدون محدودیت بوده‌اند.

۲- از بین کالاهای کشاورزی جز برنج، گوشت، سیب زمینی، پیاز و حبوبات و غلات و بعضی فرآورده‌های غذایی موردی برای محدودیت یا ممنوعیت در صادرات وجود ندارد. کالاهای نامبرده به علاوه بعضی

دیگر محصولات کشاورزی نیز بستگی به فصل و عرضه و تقاضا در داخل و شرایط صدور متغیر بوده است.

۳- کلوخه‌های کانی، فلزی نیز اولاً با توجه به ظرفیت تولید و مزیت‌های محدود و فقدان تکنولوژی پیشرفته در استخراج و تدارک آن به صورتی با صرفه یا به لحاظ مصارف داخلی در بعضی موارد محدودیت‌هایی داشته است.

۴- کالاهای صنعتی تا آنجا که امکان جایگزینی به صورت مواد اولیه و قطعات برای ساخت و مونتاژ و تولید مجدد، که متضمن ایجاد اشتغال و تحصیل ارز بوده است به شرط ورود کالا یا معرفی ارز به تدریج از نیمه اول دهه ۱۳۵۰-۱۳۴۰ اجازه و تشویق شده و در حال حاضر نیز ممانعت جدی برای صدور نمی‌شود.

جدول شماره ۵، این تغییرات و محدودیت‌ها را نشان می‌دهد.

ارقام به میلیون دلار

جدول ۴- ارزش کالاهای صادراتی بدون نفت و گاز

نوع کالا	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱
کالاهای سنتی و کشاورزی	۳۲۱/۳	۲۵۵/۳	۳۱۸/۱	۲۹۵	۳۷۱	۷۸۰/۷	۹۹۰/۷	۷۷۰/۳	۸۹۴/۴	۱۰۳۸/۴	۹۳۷/۴	۹۹۵/۶
کلوخه‌های کانی- فلزی	۵	۷/۱	۱۲/۵	۳۸/۸	۳۰	۲۴/۹	۳۸/۳	۳۲/۸	۲۶/۹	۳۲/۳	۵۱/۳	۲/۲
کالاهای صنعتی	۱۳/۲	۲۱/۳	۲۶	۲۷/۳	۶۴	۱۰۹/۹	۱۳۱/۸	۲۳۲/۷	۱۲۲/۶	۲۴۱/۵	۶۶۰	۹۷۰/۹
جمع	۳۳۹/۵۰	۲۸۳/۷۰	۳۵۶/۶۰	۳۶۱/۱۰	۴۶۵	۹۱۵/۵۰	۱۱۶۰/۸۰	۱۰۳۵/۸۰	۱۰۴۳/۹۰	۱۳۱۲/۲۰	۲۶۴۸/۷۰	۲۹۶۸/۷۰

جدول ۵- شرایط صدور بین سال‌های ۱۳۷۵-۱۳۴۰

نوع کالا «ترکیب صادرات»	استاندارد	بهداشت یا قرنطینه	ممنوعیت قانونی	مشروط	مجاز	ملاحظات
۱- کالاهای سنتی	(+/-)	-	-	-	(+)	تقریباً کالاهای این ردیف آزاد است (صدور آزاد) و تشویق هم می‌شود و هرگز تصور ممنوعیت جز به لحاظ استاندارد نمی‌رود.
۲- کالاهای کشاورزی	(+/-)	(+/-)	-	(+E)	(+>E)	کالاهای کشاورزی جز در مواردی مثل سیبزمینی و پیاز و ارزاق عمومی ممنوعیتی وجود ندارد. ممنوعیت نیز به صورت کالای مشروط یا استانداردهای اجباری و بهداشت است.
۳- کلوخه‌های کانی- فلزی	(+/-)	-	(+<E)	(+E)	(+>E)	- در موارد نادر ممنوع و مواردی مشروط و عمدتاً مجاز به علاوه رعایت استانداردها است.
۴- کالاهای صنعتی	(+/-)	-	-	(+E)	(+>E)	عمدتاً مجاز و با رعایت استاندارد است.

۱- (+/-) حسب مورد

۲- (+E) - بعضی اقلام کالاهای کشاورزی مجوز صدور لازم دارد.

۳- (+) - در رابطه با عنوان ستون علامت مثبت است.

۴- (+>E) - بیشترین اقلام مجاز است.

۵- (+<E) - ممنوعیت بسیار قلیل است.

«دوره‌های ممنوعیت صادرات»

همان‌طور که در بخش ممنوعیت‌های صادراتی آمده است، اصولاً جز چند عنوان ممنوعیت‌های شرعی، قانونی (میراث فرهنگی - مواد مخدر - عتیقه) و همچنین کالاهای مغایر با الزامات قانونی نظیر استاندارد و بهداشت. ممنوعیت‌های جدی و مستمر در طی سال‌های ۱۳۴۰ تا ۱۳۷۵ وجود نداشته است. ولی در هر حال برای بعضی کالاها نظیر: ارزاق عمومی، بعضی محصولات کشاورزی مثل سیب‌زمینی، نخم مرغ، گوشت و غیره دوره‌های معینی در محدودیت برای صادرات وجود داشته و دارد. بیشترین عامل که موجب ممنوعیت این قبیل کالاها می‌شود ایجاد کمبود در فصول خاص که تقاضا برای این کالا زیادتر بوده و هر آینه این تقاضا تقلیل یافته، شاهد آزاد شدن صادرات بوده‌ایم. اگر خواسته باشیم سیر تغییرات در شرایط صدور را برای بعضی اقلام کالاهای صادراتی نمایش دهیم پیوست شماره ۳ کم و بیش این روند را مشخص می‌کند.

آخرین تغییرات

طبق بخشنامه اخیر وزارت بازرگانی به شماره $\frac{۷۷۰۳۰۱۶}{۱۳۷۷/۲۲۳}$ مستند و متکی به مصوبه ۸۰۶۹۹۸/ت/۱۹۴۷۶ هـ مورخ ۲۸/۱۲/۱۳۷۶ هیئت دولت فقط ۳۲ قلم کالا برای صدور ممنوع یا مشروط شده است، لذا بالغ بر پنج هزار ردیف تعرفه گمرکی همچنان برای صادرات مجاز می‌باشد.

دوره‌های مجاز واردات در مقابل صادرات

اصولاً از سال‌های قبل از ۱۳۴۰ طبق قانون واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی می‌بایست، صادرکننده یا ارز حاصل از صادرات را در مهلت مقرر به بانک ارائه نماید و یا کالای مجاز با رعایت مقررات عمومی صادرات و واردات سالانه وارد نماید. بنابراین واردات در مقابل صادرات نه به ترتیبی که از سال‌های ۱۳۵۸ مرسوم و معمول بوده و نه به آن حجم و میزان بلامانع بوده است، ولی بیشتر واردکنندگان ترجیحاً با مراجعه به بانک و تسلیم درخواست ثبت سفارش اقدام به ورود کالا می‌نمود، چرا که مشکلات ارزی نظیر آنچه در سال‌های بعد از انقلاب شاهد آن بوده‌ایم وجود نداشته و صادرکنندگان ترجیح می‌دادند ارز حاصل از صادرات را به موقع وارد و به سیستم ارزی ارائه نمایند و عمدتاً هم همین کار را می‌کردند.

بنابراین هم براساس مقررات عمومی صادرات و واردات و هم قوانین پولی و بانکی و قانون واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی و آیین‌نامه مربوطه مانعی برای واردات در مقابل صادرات از ۱۳۴۰ تا ۱۱/۱۵/۱۳۷۳ وجود نداشته و از این تاریخ تا ۱۳۷۴/۲/۳۱ فقط عملاً ۵۰ درصد قیمت کالای صادراتی جهت واردات اختصاص یافته و از ۱۳۷۴/۲/۳۱ تا اواخر سال ۱۳۷۶ فقط تا ۳۰ درصد قیمت کالا صادراتی جهت ورود کالا در مقابل صادرات اختصاص یافته است و در حال حاضر ۱۰۰ درصد ارز حاصل از صادرات قابل تخصیص به واردات کالا طبق فهرستی است که در ۲۹ قلم خلاصه شده است. جدول شماره ۶ روند واردات در مقابل صادرات را نشان می‌دهد.

ارزش واریزنامه

اصولاً واریزنامه‌های قبل از ۱۳۵۸ صرفنظر از معافیت پیمان بین سال‌های ۵۸-۱۳۵۲ نقشی در توسعه صادرات یا برعکس نداشتند. یعنی قیمت آنها با توجه به تفاوت ناچیز قیمت ارز در صرافی‌ها و بانک و عدم وجود موانع ارزی، مگر در زمانی که هنوز رونق صادرات نفتی به اوج خود نرسیده بود.

بعدها و به خصوص از سال‌های ۱۳۶۲ به بعد نرخ ترجیحی ارز مطرح شد، ولی همواره ارزش آن طوری بود، که انگیزه برای معرفی ارز در بازار آزاد باقی می‌ماند. به طور کلی می‌توان گفت قبل از انقلاب قیمت واریز نامه بین ۵۰ تا ۱۴۰۰ ریال برای یک دوره در نوسان بوده است. تا زمانی که نرخ شناور ارز مبنای محاسبات گمرکی قرار گرفت و نرخ واریز نامه نیز بر مبنای جدید (نرخ صادراتی) تعیین گردید. باید اذعان داشت ارزش واریز نامه در حال حاضر به تنهایی برای الزام صادر کننده به ایفای تعهدات کافی نبوده و شاید آغاز سیاست محدودیت واردات یکی از عوامل مهار قیمت آزاد ارز بوده باشد.

دوره‌های واردات بدون انتقال ارز

در بین انواع شیوه‌های ورود کالا جهت مصرف در داخل اعم از کالای سرمایه‌ای، واسطه‌ای و مصرفی به شرح زیر واردات غیرارزی یا بدون انتقال ارز در بین سال‌های ۱۳۴۰ الی ۱۳۷۵ به شرح جدول شماره ۷ می‌باشد:

انواع شیوه‌های ورود کالا:

- واردات با ارز دولتی (ارز بازرگانی):

-- به نرخ رسمی (شناور):

-- به نرخ صادراتی:

- واردات در مقابل صادرات:

جدول ۶- دوره‌های مجاز واردات در مقابل صادرات

سال	نوع	میزان
۱۳۷۷	(+)	۱۰۰٪
۱۳۷۶		۵۰٪
۱۳۷۵	-	۳۰٪ عمومی
۱۳۷۴	-	۵۰٪ واحدهای تولیدی
۱۳۷۳	□	
۱۳۷۲	□	
۱۳۷۱	□	
۱۳۷۰	□	
۱۳۶۹	□	
۱۳۶۸	(*)	
۱۳۶۷	(*)	
۱۳۶۶	(*)	
۱۳۶۵	(*)	
۱۳۶۴	(*)	
۱۳۶۳	(*)	
۱۳۶۲	(*)	
۱۳۶۱	(*)	
۱۳۶۰	(*)	
۱۳۵۹	(*)	
۱۳۵۸	(*)	
۱۳۵۷	(-)	
۱۳۵۶	(-)	
۱۳۵۵	(-)	
۱۳۵۴	(-)	
۱۳۵۳	(-)	
۱۳۵۲	(-)	
۱۳۵۱	(+)	
۱۳۵۰	(+)	
۱۳۴۹	(+)	
۱۳۴۸	(+)	
۱۳۴۷	(+)	
۱۳۴۶	(+)	
۱۳۴۵	(+)	
۱۳۴۴	(+)	
۱۳۴۳	(+)	
۱۳۴۲	(+)	
۱۳۴۱	(+)	
۱۳۴۰	(+)	

- ۱- (+) واردات در مقابل صادرات معمول بوده ولی کمتر عمل شده چراکه واردات ارزی آسان‌تر از این شیوه بوده است.
- ۲- (-) به لحاظ لغو پیمان ارزی محلی برای طرح این شیوه باقی نمی‌ماند.
- ۳- (*) واردات در مقابل صادرات معمول و مورد استقبال قرار گرفته.
- ۴- □ بالغ و حذف ضمنی پیمان به صورت تدریجی واردات در مقابل صادرات در اختیار وارد کننده یا صادر کننده قرار می‌گیرد.
- ۵- ● - واردات در مقابل صادرات تا میزان ۵۰٪ قیمت کالای صادراتی مجاز بوده است.
- ۶- ●● - واردات در مقابل صادرات
- ۷- (+) واردات در مقابل صادرات با استقبال مواجه است.

جدول ۷

سال	نوع	میزان
۱۳۷۵	+	بصورت نمونه و با حجم غیر تجاری
۱۳۷۴	+	- بصورت تجاری
۱۳۷۳	+	- سهمیه بندی شده برای هر نفر
۱۳۷۲	+	- سهمیه بندی شده برای واحدهای تولیدی
۱۳۷۱	+	- بصورت:
۱۳۷۰	+	- از محل تخفیفات دریافتی
۱۳۶۹	+	- از کسری واردات قبلی
۱۳۶۸	+	
۱۳۶۷	+	
۱۳۶۶	+	
۱۳۶۵	+	
۱۳۶۴	+	
۱۳۶۳	+	
۱۳۶۲	+	
۱۳۶۱	+	
۱۳۶۰	+	
۱۳۵۹	+	
۱۳۵۸	+	
۱۳۵۷	+	
۱۳۵۶	+	
۱۳۵۵	+	
۱۳۵۴	+	
۱۳۵۳	+	
۱۳۵۲	+	
۱۳۵۱	+	
۱۳۵۰	+	
۱۳۴۹	+	
۱۳۴۸	+	
۱۳۴۷	+	
۱۳۴۶	+	
۱۳۴۵	+	
۱۳۴۴	+	
۱۳۴۳	+	
۱۳۴۲	+	
۱۳۴۱	+	
۱۳۴۰	+	

- ۱) + جواب مثبت است.
- ۲) - جواب منفی است.
- ۳) > میزان محدود مجاز بوده
- ۴) * میزان ۴۰۰,۰۰۰ ریال با نرخ برابری هر دلار ۷۰ ریال هر بوبت مجاز است.
- ۵) < به میزان ۱۰۰,۰۰۰ ریال برای شخص حقیقی یا حقوقی با دلار ۷۰ ریال مجاز است.
- ۶) ⊕ محدودیت واردات بدون انتقال ارز
- ۷) □ آزاد شدن واردات بدون انتقال ارز
- ۸) \$ به صورت نمونه برای واحدهای تولیدی

- واردات از محل موافقتنامه‌های بازرگانی بین ایران و کشور یا کشورهای طرف متعاقد موافقت‌نامه؛
- واردات به صورت مبادلات مرزی؛
- واردات پایاپای مرزی «پبله‌وری»؛
- واردات مواد اولیه سهمیه‌بندی شده در قالب مسافری از مبدأ بنادر آزاد یا مناطق آزاد تجاری یا صنعتی؛
- واردات از محل درآمدهای ارزی ایرانیان شاغل در کشورهای خارجی؛
- واردات بدون انتقال ارز یا غیر ارزی تحت عنوان:
 - از محل تخفیف‌های دریافتی معاملات قبلی واردکننده؛
 - کسری واردات قبلی؛
 - از محل تعهدات فروشنده جهت تأمین قطعات یا جایگزینی؛
 - نمونه برای تحقیق، کپی برداری، آزمایش و ...؛
 - سایر موارد به صورت:
 - رایگان و یا؛
 - خرید به اشکال مختلف ولی بدون استفاده از سیستم بانکی کشور.

نرخ برابری ارز با ریال مبنای محاسبه حقوق و عوارض ورودی

تقریباً تا قبل از وضع قانون خودرو «مصوب دی ماه ۱۳۷۱» نرخ برابری ارز برای محاسبات عواید گمرکی کالای ورودی ۷۰ ریال با تفاوت چند ریال یا حتی چند دینار بوده است، تنها در سال‌های ۱۳۶۳ تا اوایل سال ۱۳۶۴ این تفاوت به حدود بیست ریال هم رسیده است.

از تاریخ تصویب قانون خودرو، برای انواع خودرو فصل ۸۷ تعرفه گمرکی و ماشین آلات راهسازی و همچنین قطعات منفصله این ماشین آلات و انواع خودرو، نرخ شناور ارز حدود ۲۵ برابر نرخ قبلی ملاک محاسبات حقوق ورودی قرار گرفت. برای سایر کالاها که همان نرخ ۷۰ ریال ادامه یافته و از اواخر آبان ۱۳۷۲ برای سایر کالاها نیز نرخ برابری همان نرخ شناور ارز قرار گرفت. از آن تاریخ تاکنون حدود ۵ ریال نرخ شناور دلار همچنان ملاک محاسبات حقوق و عوارض ورودی قرار گرفته است. جدول شماره ۸ روند تغییرات را نمایش می‌دهد.

جدول ۸

جدول نرخ برابری ارز با ریال مبنای محاسبه حقوق و عوارض ورودی				دوره‌های مورد نظر
نرخ رسمی «نرخ شناور ارز» (جدید)		نرخ رسمی (قدیم)		
B	A	B	A	
-	-	-	ریال ۷۵/۷۵	۱۳۴۰-۱۳۵۰
-	-	-	ریال ۶۸-۷۶	۱۳۵۰-۱۳۶۲
-	-	-	ریال ۷۶-۸۶	۱۳۶۳-۱۳۶۴
ریال ۱۷۵۰	-	-	ریال ۸۶-۶۸	۱۳۶۴-۱۳۷۱/۱۰/۲
ریال ۱۷۵۰	-	-	۷۰	۱۳۷۱/۱۰/۲-۱۳۷۲/۸/۱۸
ریال ۱۷۵۰	ریال ۱۷۵۰	-	-	۱۳۷۲/۸/۱۸-۱۳۷۵

A- کلیه کالاهای ورودی

B- خودرو و قطعات خودرو و ماشین آلات راهسازی و قطعات منفصله.

بخش پنجم - مشوق های صادراتی طی دوره «۱۳۷۵-۱۳۴۰»

- ۱- سال های ۱۳۴۰ و بعد از آن سال ها مشوق های صادراتی به صورت زیر بوده است که شرح دقیق آن در پیوست شماره ۴ آمده است.
 - جواز نقدی برای بعضی محصولات معدنی؛
 - معافیت گمرکی از سود بازرگانی که برای بعضی صادرات وصول می شد که بعضی مقطعی و بعضی تاکنون ادامه یافته است؛
 - آنچه ادامه یافته و به همه کالاهای صادراتی تعمیم داده شده، معافیت گمرکی صادراتی از هرگونه حقوق گمرکی. سود بازرگانی و عوارض است؛
- ۲- از سال ۱۳۴۸ به بعد روش «استرداد» به موجب «قانون استرداد حقوق گمرکی مصنوعات ماشینی کارخانجات داخلی» باز پرداخت های گمرکی به عنوان مشوق صادراتی تاکنون ادامه یافته است. قانون مقررات صادرات و واردات مصوب مهرماه ۱۳۷۲ با اصلاحاتی در جهت تسهیل و تعمیم آن به کنیه کالاهای صادراتی که قابل احراز باشد، در تکمیل آن کوشیده است؛
- ۳- معافیت های پیمان ارزی به شرحی که در جدول شماره ۳، در بیان «دوره های برقراری پیمان ارزی طی سال های ۱۳۴۰ الی ۱۳۷۵» آمده است، نوعی تشویق یا مشوق صادراتی است؛
- ۴- معافیت های مالیاتی در آمده های صادراتی از سال های ۱۳۶۴ به بعد و ادامه آن تاکنون تا حدود ۱۰۰ درصد در مورد بعضی کالاها و به طور معمول ۵۰ درصد، ۳۰ درصد، ۲۰ درصد بوده است؛
- ۵- اجازه انتقال امتیاز واردات در مقابل صادرات به اشخاص توسط صادرکننده؛
- ۶- اجازه ورود کالاهای خاص در مقابل صادرات؛
- ۷- اجازه و محدود شدن واردات در مقابل صادرات و بسته شدن سایر رویه ها برای ورود کالا؛
- ۸- معافیت واردات در مقابل صادرات از قیمت گذاری؛
- ۹- معافیت واردات در مقابل صادرات از الزامات مربوطه به ثبت سفارش کالا در بانک؛
- ۱۰- واردات قبل از صادرات؛
- ۱۱- واردات موقت لوازم بسته بندی کالای صادراتی؛
- ۱۲- واردات موقت کالای غیر مجاز و مشروط بدون ثبت سفارش برای فراوری و صدور مجدد؛
- ۱۳- معافیت گمرکی ماشین آلات در دستگاه ها برای ساخت و تولید و آماده سازی کالای صادراتی.

مدت پیمان ارزی

پیمان ارزی به طور کلی طبق قانون «واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران مصوب ۱۳۳۶/۱۲/۲۴ حدود ۶ ماه بوده است. البته این مدت در صورت عدم فروش کالا قابل تمدید بوده است در سال های بعد از ۱۳۷۵ تغییراتی در زمان پیمان داده شده است و حتی بین کالاهای سنتی و صنعتی و کشاورزی نیز تفاوت هایی برای پیمان ارزی قائل شده اند.

مثلاً در مقررات سال ۱۳۶۴ مدت پیمان ارزی فرش یک سال و سایر کالاها هشت ماه تعیین شده است. در اواخر سال ۱۳۷۳ و اوایل ۱۳۷۴ برای مدت کوتاهی مدت پیمان سه ماه و سپس باز هم تعدیل گردید. در حال حاضر مهلت واریز پیمان تقریباً برای فرش حداکثر همان یک سال و سایر کالاها ۸ ماه می باشد. پیوست شماره ۵ روند تغییرات را در طی دوره نشان می دهد.

بخش ششم - تعداد بخشنامه‌های مؤثر بر صادرات در هر سال

بی‌تردید بیشترین حجم بخشنامه‌های متکی به قانون و تصویب‌نامه‌ها در سال‌های بعد از ۱۳۵۷ صادر شده است و کلاً در زمینه‌های زیر بوده است:

- ۱- تغییرات در مدت پیمان ارزی؛
- ۲- تعدیلات در ارزش صادراتی بعضی اقلام صادراتی؛
- ۳- اعلام تخفیف در میزان پیمان ارزی تمام کالاهای صادراتی؛
- ۴- معافیت از پیمان ارزی تمام یا برخی از کالاهای صادراتی؛
- ۵- تعیین اقلام قابل ورود در مقابل صادرات؛
- ۶- محدودیت اقلام قابل ورود در مقابل صادرات؛
- ۷- معافیت واردات در مقابل صادرات از الزامات قیمت‌گذاری؛
- ۸- نحوه پیمان سپاری، واریز یا چگونگی ورود کالا در مقابل صادرات به کشورهای آسیای میانه؛
- ۹- معافیت واردات در مقابل صادرات از کشورهای آسیای میانه از ثبت سفارش کالا در بانک؛
- ۱۰- الزام ورود کالاهای ساخت کشورهای آسیای میانه در مقابل صادرات به آن کشورها از لحاظ مبدأ ساخت کالا؛
- ۱۱- تعیین درصد معین برای واردات در مقابل صادرات؛
- ۱۲- محدود کردن واردات به شیوه واردات در مقابل صادرات برای تشویق هر چه بیشتر صادرات که تنها محل تأمین ارز برای واردات محسوب شده یا می‌شود؛
- ۱۳- حذف تشریفات زائد گمرکی در مسیر صادرات غیر نفتی؛
- ۱۴- افزایش و تجهیز گمرکات جدید و قدیم برای پذیرش تقاضاهای صدور کالا؛
- ۱۵- در مورد امکان واگذاری امتیاز واردات در مقابل صادرات به دیگر وارد کنندگان؛
- ۱۶- اعلام موافقت‌های کلی در مورد لغو شرایط صدور گروه کالاهای خاص؛
- ۱۷- حذف یا تعدیل ودیعه‌های مربوط به پیمان سپاری؛
- ۱۸- حذف یا تعدیل موانع غیر تعرفه‌ای که در مسیر صادرات وجود دارد یا داشته است؛
- ۱۹- در مورد نرخ خرید ارزهای صادراتی؛
- ۲۰- تمدید مهلت واردات یا ثبت سفارش برای ورود کالا در مقابل صادرات؛
- ۲۱- سایر موارد.

ودیعه‌ها و تضمین‌های صادراتی

- ۱- در سال‌های ۱۳۴۰ الی ۱۳۵۱ و دو ماهه اول سال ۱۳۵۲ با توجه به تفاوت قیمت ارز خریداری شده از بانک مرکزی و بانک‌های مجاز با ارز خریداری یا فروخته شده به صرافی‌ها، پیمان‌سپاری به اعتبار کارت بازرگانی معتبر و حساب بانکی صادرکننده و تحصیل اعتبار در بانک بدون نیاز به تودیع وجه نقد میسر بود.
- ۲- بین سال‌های ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۸ با حذف رسمی پیمان ارزی، خود به خود مسئله ودیعه یا تضمین صادراتی منتفی می‌گردد.

- ۳- در سال‌های ۱۳۵۸ با احساس فرار سرمایه‌ها و تغییر و سیر صعودی برابری نرخ ارز با ریال که هر روز روبه‌تزايد بود، مسئله پیمان ارزی، ودیعه و تضمین پیمان‌های صادراتی به تدیج جدی و جدی‌تر شده،

و شاهد آن هستیم که دیگر صرف کثرت و حساب بانکی و تعهد ارزی معتبر شناخته نشده و اعتبار بانکی برای قبول پیمان خواسته می شود.

به عبارت دیگر تا ۱۳۷۲/۷/۴ به طور جدی ودیعه یا تضمین معتبر را بانکها مطالبه می کنند. از ۱۳۷۲/۷/۴ تا ۱۳۷۳/۱۱/۱۵ با حذف پیمان ارزی برای مدت محدودی مسئله ودیعه یا تضمین های صادراتی نیز منتفی شد.

در دوره های بعد از ۱۳۷۳/۱۱/۱۵ تا ۱۳۷۴/۲/۳۱ ضمن برقراری پیمان ارزی، تخفیف هایی نیز در آن داده شده است. از ۱۳۷۴/۲/۳۱ تاکنون پیمان ارزی صد در صد برقرار است و به همین دلیل ودیعه یا تضمین به طور جدی برقرار است.

درصد معافیت از پیمان ارزی (ارز قابل حفظ)

علی الظاهر در قیمت گذاری صادراتی. به واقع با در نظر گرفتن هزینه های خارجی صادرکننده، که نوعاً کالا را فارغ از شیوه های معمول (از طریق اعتبارات اسنادی یا بروات اسنادی) و به طور آزاد در انبارهای خارج از کشور ذخیره کرده تا بعداً بازاریابی و به فروش برساند، تخفیف یا معافیت در ارزش معاملاتی واقعی داده شده که خود به خود، مازاد آن به عنوان ارز قابل حفظ برای صادر کننده باقی می ماند.

این شیوه نه تنها از ۱۳۴۰، بلکه قبل از آن و نه تنها تا ۱۳۷۵ بلکه بعد از آن نیز ادامه داشته و خواهد داشت. ولی به طور ملموس و با ذکر درصد، در حقیقت از بعد از سال های ۱۳۵۸، علاوه بر سعی در تعیین متصفانه ارزش کالاهای صادراتی به وسیله کمیسیون های مربوطه که بعداً به کمیسیون نرخ گذاری تغییر نام یافته است معافیت رسمی و قانونی برای تمام کالاها به طور یکنواخت و بعضاً برای بعضی کالاها با ضریب بیشتر اعطا شده است. به طور معمول از ۱۱ درصد شروع شده و بعدها ۲ درصد اضافه شده. در ضمن در صورت بروز حادثه یا صرف هزینه های اضافی و غیر قابل پیش بینی، با نظر کمیسیون هایی به همان میزان تخفیف اضافی اعطا می گردد. در این صورت می توان گفت معافیت های ثابت از حداقل سال ۱۳۶۴ به بعد ۱۱ درصد به علاوه ۲ درصد بعدی است که در حال حاضر یعنی از اوایل سال ۱۳۷۴ حذف گردیده است. البته در سال های قبل آن نیز به دلیل حذف پیمان یا جدی نبودن پیمان ارزی صحبت زیادی در مقررات راجع به تخفیف به میان نیامده و مورد ادعا نیز نبوده است.

در هر حال این همان معافیتی بود (۱۱ درصد یا در مواردی به علاوه ۲ درصد) که به صورت ارز قابل ورود و واریز به حساب ارزی صادر کننده می باشد.

متوسط حقوق گمرکی و سود بازرگانی واردات

نرخ تعرفه، یا حقوق گمرکی و سود بازرگانی واردات طی دوره همواره دارای آهنگ رشد بوده و کمتر مشاهده می شود که این حقوق بخشوده یا تخفیف داده شده باشد.

پیوست شماره ۶- متوسط نرخ تعرفه را که شامل عوارض نیز هست طی دوره نشان می دهد.

نکته حائز اهمیت این است که هیچ فرمول خاص یا محاسبات دقیق جهت ملاحظات حمایتی در انتخاب نرخ سالانه این حقوق صورت نگرفته یا نمی گیرد، بلکه بیشتر با حفظ جنبه درآمدی آن و تفاوت قیمت های بازار انتخاب می شوند.

طی دو سال اخیر با روند رو به کاهش قیمت جهانی نفت، راه کارهای جدید و گرایش ملی به سمت صادرات و توسعه این بخش از تجارت خارجی ارائه گردیده است، به طوری که تصمیمات و اقدامات جدید

نتایج زیر را در برداشته است.

۱- ضمن حفظ قاعده توزیع پیمان ارزی:

- اختصاص امتیاز واردات در مقابل صادرات از محل صددرصد ارز حاصل از صادرات به صادرکنندگان که رأساً یا با واگذاری به دیگران قابل اجرا می باشد.

- اعمال تخفیف در پیمان ارزی در صورت ایفای تعهدات در قبل از مهلت های تعیین شده.

- افزایش نرخ خرید یا عرضه ارزهای حاصل از صادرات تا حدود نزدیک به قیمت های بازار آزاد ارز.

۲- تخصیص بخشی از ارز حاصل از صادرات برای هزینه هایی که صادرکنندگان در رابطه با معرفی کالا و بازاریابی ناگزیر از صرف آن هستند.

۳- حذف ممنوعیت ها و محدودیت ها و برداشتن شرط مراجعه برای صدور به وزارتخانه های صنعتی و تولید و بازرگانی، برای حدود بیش از چند هزار ردیف تعرفه گمرکی و تقلیل ممنوعیت ها و محدودیت ها تنها به ۳۲ قلم کالا.

۴- افزایش مدت یا مهلت واریز پیمان های ارزی صادراتی به هشت ماه.

۵- معافیت صدور کالا برای عرضه در نمایشگاه های خارجی به میزان متعارف با تشخیص گمرک و مرکز توسعه صادرات از سپردن پیمان ارزی.

۶- معافیت از توزیع پیمان ارزی فروش صادرات از طریق اعتبارات اسنادی برگشت ناپذیر.

۷- قبول گمرک به ارزیابی کالای صادراتی در اماکن خصوصی صاحبان کالاهای صادراتی (صادرکنندگان) در احتراز از مراجعه به گمرک و تحمیل هزینه های اضافی.

پیوست ۱- فهرست کالاهای قابل ورود در مقابل صادرات

ردیف	انواع مواد اولیه و کالاها
۱	مواد اولیه، قطعات و لوازم بدکی مورد نیاز صنایع و معادن کشور
۲	تجهیزات و ماشین آلات صنعتی و معدنی
۳	ماشین آلات، قطعات و لوازم بدکی ماشین آلات و تجهیزات کشاورزی
۴	مواد اولیه، لوازم و قطعات و تجهیزات بدکی سیستم های آبیاری تحت فشار
۵	انواع کود شیمیایی
۶	بذور سبزی و صیفی (اصلاح شده) چمن، میکروالمنت ها و پیت ماس
۷	نخ دروگر
۸	تجهیزات و لوازم بسته بندی و ماشین های برداشت چای و زیتون
۹	کاغذ لغاف مرکبات و پودر کربنات پتاسیم
۱۰	استرچ فیلم
۱۱	تجهیزات مربوط به دانه بندی و بسته بندی محصولات کشاورزی
۱۲	گوشت
۱۳	کره
۱۴	مایه پنیر
۱۵	غذای آبزیان
۱۶	تخم و نوزاد آبزیان
۱۷	لوازم و تجهیزات صیادی و شناورهای صیادی (شامل: بیسیم و سایر تجهیزات ناوبری)
۱۸	تجهیزات سردخانه ای، لوازم عمل آوری شیلات و تجهیزات کشتارگاه های صنعتی دام و طیور
۱۹	لوازم بسته بندی شیر و پنیر
۲۰	تخم مرغ نطفه دار
۲۱	اسپریم منجمد گاو هلشتاین و کانتینر حمل ازت
۲۲	پشم و نخ فرش، اقلام مربوط به شستشو، آماده سازی، بسته بندی
۲۳	چتایی و نخ جوت و گونی
۲۴	انواع لاستیک خودرو (سبک، نیمه سنگین و سنگین)
۲۵	چادر مشکی
۲۶	آهن آلات
۲۷	لوازم و تجهیزات پزشکی، بیمارستانی و آزمایشگاهی
۲۸	کاغذ و مقوا
۲۹	چای خارجی

پیوست ۲- جدول نمایش دوره‌های ورود موقت برای تعمیر یا تکمیل و اعاده یا «صدور مجدد»

کالا برای تکمیل										کالا برای تعمیر							سال‌های:					
الزامات ثبت سفارش		مرجع صدور مجوز ورود			شرایط ورود			نوع کالا	محقق شده	مستند قانونی	الزامات ثبت سفارش		مرجع صدور مجوز ورود			شرایط ورود کالا			نوع کالا	محقق شده	مستند قانونی	
											به طور کلی ندارد	دارد	صنعتی	بازرگانی	مربوطه	بازرگانی		بازرگانی				بازرگانی
*	*	*	*	*	...	(-)	۱۳۷م	*	*	*	+ca	(+)	۱۳۷م	۱۳۴۰-۱۳۷۲	
*	...	(*)	...	*	*	*	*	۷	(+)	۱۲م-ق ص-د /	*	*	*	+ca	(+)	۱۳۷م	۱۳۷۳-۱۳۷۵	

۵- ۱۲-ق-ص- و (ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲/۷/۴)

۶- (-) منفی (خیر)

۷- ۷ (انواع مختلف کالاها)

۸- (*) در مواردی اجازه وزارتخانه صنعتی

۱- (م- ۱۳۷) - ماده ۱۳۷ آئین نامه اجرایی قانون امور گمرکی مصوب فروردین ماه ۱۳۵۱

۲- (+) انجام شد.

۳- +ca عمدتاً فرش دستیاف برای رفوکاری

۴- * علامت مثبت (بله)

«پیوست ۳»

دوره‌های ممنوعیت صادرات ۱۳۴۰-۱۳۷۵								نوع ترکیب صادرات
تولید سالانه با حجم محدود		تولید سالانه با حجم زیاد		غیر از فصل تولید		فصل تولید و فراوانی		
محدود	آزاد	محدود	آزاد	محدود	آزاد	محدود	آزاد	
-	+	-	+	-	+	-	+	کالاهای سنتی شامل فرش و صنایع دستی
-	+	-	+	-	+	-	+	محصولات کشاورزی:
-	+	-	+	-	+	-	+	پسته و خشکبار
-	+	-	+	-	+	-	+	پوست و روده
-	-	-	+	-	+	-	+	میوه
+	-	-	+	+	-	-	+	گوشت (گوسفند)
+	-	-	+	+	-	-	+	سیب‌زمینی و پیاز
	-	-	+	+	-	-	-	برنج
+	-	-	+	+	-	-	+	حبوبات
+	-	-	+	+	-	-	+	- صنایع غذایی
/-	+	/-	+	/-	+	/-	+	- مواد معدنی (کانی‌های فلزی و غیر فلزی)
+	-	-	+	-	+	-	+	- کالاهای صنعتی

- ۱- (+) علامت در ستون مربوطه یعنی جواب مثبت است.
 ۲- (-) علامت در ستون مربوطه یعنی جواب منفی است.
 ۳- (/-) در بیشتر موارد آزاد و در موارد کمی مشروط بوده.

پیوست ۴ - مشوق های صادراتی

سال	شرح
۱۳۸۱	- جوایز نقدی
۱۳۸۱	- بازپرداخت گمرکی (استرداد)
۱۳۸۳	- معافیت از بیمه ارزی
۱۳۸۲	- تخفیف از بیمه ارزی
۱۳۸۱	- معافیت های مالیاتی
۱۳۷۰	- واردات در مقابل صادرات
۱۳۶۹	- واردات قبل از صادرات
۱۳۶۸	- معافیت واردات در مقابل صادرات
۱۳۶۷	- از قیمت گذاری
۱۳۶۶	- واردات قبل از صادرات به صورت موقت
۱۳۶۵	- اجازه انتقال امتیاز واردات در مقابل صادرات
۱۳۶۴	- محدودیت واردات به واردات در مقابل صادرات
۱۳۶۳	- معافیت واردات در مقابل صادرات
۱۳۶۲	- از تشریفات ثبت سفارش در بانک
۱۳۶۱	- واردات موقت لوازم بسته بندی
۱۳۶۰	- کالای صادراتی
۱۳۵۹	- عدم الزام صادرات به استفاده از سیستم بانکی
۱۳۵۸	- معافیت های قانون تشویق صادرات ^۳
۱۳۵۷	- معافیت کامل گمرکی کالای صادراتی
۱۳۵۶	- استفاده از تسهیلات گمرکی
۱۳۵۵	
۱۳۵۴	
۱۳۵۳	
۱۳۵۲	
۱۳۵۱	
۱۳۵۰	
۱۳۴۹	
۱۳۴۸	
۱۳۴۷	
۱۳۴۶	
۱۳۴۵	
۱۳۴۴	
۱۳۴۳	
۱۳۴۲	
۱۳۴۱	
۱۳۴۰	

۱- +S = برای بعضی کالاها وجود داشته است.

۲- - = پاسخ منفی است.

۳- + = پاسخ مثبت است.

۴- x = پاسخ مثبت ولی صوری بوده است و در فاصله کمی معاف بوده

۵- +T = کلاً معاف از بیمه بوده

۶- +M = بیشتر کالاها

۷- +/- = نسبتاً (مثلاً واردات در مقابل صادرات به کشورهای آسیای میانه به طور کلی محدودیت ندارد) یا در سایر موارد

۸- ++ = امکان پذیر بوده ولی عمل نمی شد.

۹- * = به موجب قانون تشویق صادرات و تولید مصوب ۱۳۳۵/۸/۱۷ و بند «ح» ماده ۳ قانون موصوف ماشین آلات و دستگاهها برای ساخت، فراوری و آماده سازی کالای صادراتی از حقوق و عوارض ورودی معاف است.

پیوست ۵- مدت پیمان ارزی (ماه)

سال	۱۳۷۵	۱۳۷۴	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶	۱۳۶۵	۱۳۶۴	۱۳۶۳	۱۳۶۲	۱۳۶۱	۱۳۶۰	۱۳۵۹	۱۳۵۸	۱۳۵۷	۱۳۵۶	۱۳۵۵	۱۳۵۴	۱۳۵۳	۱۳۵۲	۱۳۵۱	۱۳۵۰	۱۳۴۹	۱۳۴۸	۱۳۴۷	۱۳۴۶	۱۳۴۵	۱۳۴۴	۱۳۴۳	۱۳۴۲	۱۳۴۱	۱۳۴۰		
نوع کالا																																						
فروش	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	+	-	-	-	-	-	-	-	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶
سایر کالاها	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	+	-	-	-	-	-	-	-	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶

پیوست ۶- متوسط نرخ تعرفه‌های مجاز و مشروط (درصد)

فصل تعرفه	سال																				
	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	
۱-۲۴	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۱۴۰	۱۴۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۰۰	۸۰	۸۰	۸۰	۸۰	۸۰	۸۰	۸۰	۸۰
۲۵-۲۷	۵۰	۵۰	۵۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
۲۸-۳۸	۵۰	۵۰	۵۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
۳۹-۴۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
۴۱-۴۳	۷۰	۷۰	۷۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵
۴۴-۴۶	۵۰	۵۰	۵۰	۳۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۲۰	۲۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۴۷-۴۹	۵۰	۵۰	۵۰	۳۰	۴۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۵۰-۶۳	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰
۶۴-۶۷	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰
۶۸-۷۰	۵۰	۵۰	۵۰	۳۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۷۱	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۷۲-۸۳	۵۰	۵۰	۵۰	۳۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۸۴-۸۵	۵۰	۵۰	۵۰	۳۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۸۶-۸۹	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰
۹۰-۹۹	۵۰	۵۰	۵۰	۳۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰

توضیح: برای سال‌های ۷۳ تا ۷۵ با احتساب همان نرخ برابری هر دلار ۷۰ ریال نرخ تعرفه محاسبه شده است.